БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 191 (13507)
1971 оной августын 14, суббото

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ХҮДӨӨГЭЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ ДАЙШАЛХЫ ЗОРИЛГО

...УСЭБТЭ ТАБАН жэлэй түрүүшынь, хойтошье жэлнүүдэй үедэ ниитын ...дуунһа мал үсхэхэ, тэрэнһээ абтаха ашаг шэмэ арьбадхаха түсэб ам...тайгаар бэелүүлхэ хэрэг нэн түрүүлэн бэлэдхэгдэһэн али бүхы тэ...эл болохо, тэрэнэй хэмжээнһээ, шанарһаа дулдыдаха байһаниинь ... Теэд тэрэ хэрэгтэй болохо тэжээл бэлэдхэхэ хаһа саг мүнөө тү...ндаа ябана. Тэрэ мүртөө хэмгүй ехээр үһээрһэн хура бороохоо, гол ...дой хэтэ үерлэһэнһээ боложо, үбһэ хуряалга унжагайржа байна.

...гзөөшье һаань, хүдөө ажахыдахи энэ гол шухала хүдэлмэриие ...бэлэдхэлтэйгээр эхилһэн, эмхитэйгээр ябуулжа байһан ажахынууд ...лиин ушаруулһан һаад түбэгые эрэлхэгээр дабан гатална, урда ...үдэхиһээ дутуугүй үбһэ һурилжэ абана, сенаж дарана, витамин ...ай ногооной гурил татажа хадагална. Энэ талаар, жэшээнь, Бэшүү...магай «Дружба» колхоз яһала гэмгүй байдалтай гэжэ тэмдэглэмээр. ...нь хадаа, ажахын партийна организаци тэжээл бэлэдхэлгын хүдэл...хиналта доро абажа, бүхы хүсэ шадалаа, оньһон техникээ үбһэ ...гада дууһан элсүүлхэ хэрэгтэнь колхоздоо бодото туһаламжа ...шадаа. Колхозой тосхонуудта ажалладаг, ажаһуудаг алба хааг..., хүдөөгэй интеллигенциие үбһэ хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаа...

...үбһэ хуряалгын эхилхэтэй шахуу колхозой партком партийна органи...аа ерээд шахуу процент коммунистнуудые сабшалан дээрэ, сенаж ...да элсүүлһэн байна. Олон звенонуудые коммунистнууд даажа яба...дохи отделениин малай эмшэн, коммунист Виктор Екимович Си...эшэн болоһон сасуу ходо гараар үбһэ сабшана. Жарандаа дү...абаһан энэ үбгэн үдэр бүри 60—70 сото газарай ногоо унагаана. ...унист Афанасий Прокопьевич Перфильевэй даадаг звеногой үбһэшэд ...абаһан участогаа сабшажа дүүргүүтэй байна. Унагааһан ногоогоо ...үй тармажа, бухаллажа, һүри болгоно. Үбһэнэй гарасань эндэ ...гектар бүриһөө дунда зэргээр 14—15 центнер үбһэн абтана. Үб... мүрысөөнэй дүн гаргахада, энэ звеногойхид нэгэдэхи һуурида...

...эжэл хамаг хүсэеэ элсүүлээд, хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхээд, мү...үргэнөөр дэлгэрүүлээд, партийна хүтэлбэри ба хиналта зүбөөр хээд ...нь, «Дружба» колхозой ажалшад урма зоригтойгоор, габшагай ...ээр хүдэлжэ байна, иимэ хэсүү сагые диилэн дабажа шадана ха...нөө тус ажахы бүхы сабшалангайнгаа гурбанайнь хоёр хуби саб.... Унагааһан ногоогоо саг дарыдань һурилжэ абадаг байхадань үб...нь шанаршье һайн.

...э хуряалгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр, саг соонь үнгэргэхэ хэ...гарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой партком анхаралаа горитой ...на. Эндэ үбһэшэдэй 16 звено эмхидхэгдэнхэй, тэдэнэй зургаань ...истнууд хүтэлбэрилнэ. Үбһэшэдэй зургаан звенодо саг зуурын ...на бүлэг байгуулагданхай. Үбһэшэдэй дунда социалис мүрысөө үр... дэлгэрүүлхэ, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха, тэдэнэй куль...ажаһуудалай эрилтэ хангаха асуудалнууд партийна организациин ...үриинь хэрэг боложо шаданхай.

...ткомой заседаниин шиидхэбэреэр томо томо звенонуудта томилог...ниитэмхидхэгшэд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тэдэнэр үбһэшэдэй хүдэл...эмхидхэхэдэнь туһаламжа узүүлнэ, ниитэ-политическэ хүдэлмэри ..., социалис мүрысөө хүтэлбэрилнэ, дүнгынь болзор соонь согсол...алай бүридхэл гуримшуулна, ажаһуудалайнь хэрэглэмжэ гүйсэд ...а гэжэ оролдоно. Политэмхидхэлшэдээр совхозой хүтэлбэрилхы ...ад, хүдөө ажахын ахалагша мэргэжэлтэд, нютагай интеллиген...үлөөлэгшэд томилогдонхой бшуу.

...э хуряалгада хабаадуулагдаһан эндэхи коммунистнууд жэшээ ха... ажаллана. Мүрысөөнэй дүн һая гаргахадань, хоёрдохи отделениин ...унист Д. А. Трежневэй хүтэлбэрилдэг звено нэгэдэхи һуурида га... совхозой дирекциин, парткомой ба профсоюзай рабочкомой дам...ын Улаан вымпелдэ, мүнгэн шанда хүртэһэн байна. Тиихэдэ гурбада...ениин коммунист Д. Д. Дондуковой даадаг звено хоёрдохи һуури...

...дөө ажахын үйлэдбэридэхи мүнөө үеын гол шухала энэ хүдэлмэ...эл харюусалгатайда тооложо, тэрэнэй бэлэдхэл, эмхидхэл болон ...хиналта доро абажа, бүхы хүсэ шадалаа, арга боломжонуудаа ...э, коммунистнуудайнгаа үүргэ ба харюусалгые дээшэлүүлжэ ...н партийна организацитай ажахынууд алибаа бэрхэшээлнүүдые ...гоор дабажа, урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлжэ ... бшуу. Сагай иимэ бэрхэтэй үедэ партийна хүтэлбэреэ улам шан...гүй, эмхидхэхы үүргэеэ дээшэлүүлээгүй, политическэ хүдэлмэреэ ...агүй һаа, халтад лэ гэхэдээ хойшолонтой байдалда орожо бо...байһаниинь эндэ элитэ.

...э зуура нютаг нютагай партийна организаци бүхэн, хүдөөгэй ком... бүхэн тэжээл бэлэдхэлгын кампанида иимэ харюусалгатайгаар ... гэхын аргагүй. Анханда эмхидхэл һулатай байжа, бэрхэшээлтэ...й тулажа ерэхэдэ тэсэмгэйгээр хүдэлхэ, тэрэниие дабан гаталха ...өө. Тэрэ алдуугаа бороо хурада, үертэ тохохошье ушар гарана. ...уряалга Сэлэнгын аймагта угаа унжагайранхай. Хэрбээ нёдондоной ...хитэй жэшээбэл, эндэ ногоо сабшалгань энэ жэлдэ гурба дахин ...үбһэ һурилэлгэнь аяар зургаа дахин доогуур байна бшуу. Илангаяа ...Марксын нэрэмжэтэ колхоз ехэ гээгдэлдэ оронхой. Энээнэй ушар ...аниинь имагтал бэлэдхэлэй мууһаа, ажалай эмхидхэлэй һулаһаа ... гэжэ сэхэ тэмдэглэхэ шухала. Үбһэшэдэй дунда социалис мүры...үргэнөөр дэлгэрээгүй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри хангалтагүй ...

...иимэ ушарай тохёолдоод байхада колхозой партийна комитедэй бо... иимэ абаагүй байһаниинь гэмшэлтэй байна бшуу. Сенаж ехээр ... абаха тушаа али зэргын хөөрэлдөөн болоно гээшэб. Теэд энэ ажа...һая болотор нэгэшье центнер иимэ тэжээл дараагүй байһаар һэн. ...үү байдал энэ аймагай Сэлэнгын, Химнын совхозуудта, XX парт...ын нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ. Ажахынуудай партийна организа...дай үүргэ дээшэлүүлхэ, харюусалгыень шангадхаха талаар КПСС-эй ...ын райком түргэн шамдуу хэмжээ абаха уялгатай.

...үбһэ хуряалга, сенаж болон силос даралга хадаа колхоз, совхозуудай ...тийна организацинуудай үдэр бүриинь анхарал доро, үдэр бүриинь хү...ри доро байха ёһотой харюусалгатай хэрэг болоно. Тиимэһээ али бү...арга боломжонуудаа тэжээл бэлэдхэлгэдэ зорюулха, үбһэшэдэй ажал ...эршэтэй болгохо, тэдэнэй дунда социалис мүрысөө бүри дэлисэ ...гээр дэлгэрүүлхэ асуудалнуудта анхаралаа сүм хандуулха эрилтэ ...на.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Тувын областной Комитедтэ Тувын Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй Президиумдэ Тувын АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Гайхамшагта үдэртэй — арадай революциин илаһаар, Тувын Арадай Республикын байгуулагдаһаар табин жэлэй ойтой дашарамдуулан, Тувын АССР-эй хүдэлмэришэдые, колхознигуудые, интеллигенциие, бүхы ажалшадые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршална.

Тувын ажалшадород ба манай ороной бусад арадуудай революционно хүсэнүүдтэй хамта Тувын арадай революциин илалтын түлөө, социальна ба национальна дарлалтаһаа өөрынгөө сүлөөрхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсээ.

Арадай революциин илалта, Тувын Арадай Республикын тогтолго Тувын арадай элитэ ехэ туйлалта болоно. Совет Россиин дэмжэлгэтэйгээр Тува экономическа ба политическэ шэнэ байгуулалта тогтоохо замда батаар ороһон байна. СССР-эй ба Тувын Арадай Республикын хоорондохи хани харилсаанууд жэлһээ жэлдэ бэхижэдэг байгаа.

Советскэ Союзай составта Тувын Арадай Республикые абаха гуйлтатайгаар СССР-эй Верховно Соведтэ Тувын Бага Хуралай VII онсо сесси 1944 оной августда хандаа һэн. ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум 1944 оной октябриин 11-дэ Тувын ажалшадай гуйлтые хангажа, Тувын Арадай Республикые СССР-эй составта оруулан абаа һэн.

Совет арадуудай аха дүүгэй бүлэ дотор Тувын АССР социально-экономическа ба соёлой талаар ехээр дэбжэжэ, коммунизм байгуулгада эрхим туһа нэмэри оруулалсадаг болоо.

Экономико болон соёлой али бүхы талаараа хүгжэлгэ, Тувын ажалшадай материальна ба оюун бодолой ажабайдалай һалбаралга хадаа ленинскэ национальна политикын зүб байһанай, совет ниитын ба гүрэнэй байгуулалтын манай атуу ехэ Эхэ ороной арадуудай бата бэхи хани барисаанай илан мандаһанай үнэмшэсэтэй гэршэ боложо үгэнэ.

Түүхэтэ үдэрые—арадай революциин ба Тувын Арадай Республикын тогтоһоор 50 жэлэй ойе политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда Тувын арад тэмдэглэжэ байна. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон республикын ажалшад промышленность ба хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхын, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын, юһэдэхи табан жэлэй нэгэдэхи жэлэй түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө оролдосотойгоор тэмсэнэ.

Коммунис партиин хүтэлбэреэр манай ороной аха дүү арадуудай бүлэ дотор Тувын АССР-эй ажалшад коммунис байгуулалтада шэнэ амжалтануудые туйлаха гэжэ этигэжэ байһанаа Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Тувын Автономито Совет Социалис Республика мандаха болтогой!

Советскэ Союзай арадуудай бата бэхи хани барисаан мандаха болтогой!

Ленинскэ замаар коммунизмын илалта тээшэ совет арадые хүтэлэн ябагша Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | **СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ** | **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ.**

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ—БУЛТАНАЙ ХЭРЭГ

Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүд ниитынгээ адууһа малда үбһэ тэжээл эмхитэй һайнаар бэлэдхэжэ байна. Һүүлэй мэдээгээр энэ ажахыда 4 мянга шахуу центнер үбһэн абтанхай. Колхоздо хамтадаа үбһэ хуряалгын 6 бригада хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй дундаһаа дүршэлтэй механизатор Иннокентий Егорович Жарковой хүтэлбэрилдэг бригада эрхимлэжэ ябана. Тэрэ бригадада хамтадаа 130 гектарай ногоон сабшагдажа, гектар бүриһөө 12 центнер үбһэн хуряагдана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: бригадир Иннокентий Егорович Жарков. Бригадын косилкашад сабшалан дээрэ.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ГАРГАГДАБА

Аймаг дотор тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри шангадхаха хэмжээнүүд абтажа байна.

Партиин райкомой, аймагай гүйсэдкомой хамтын заседаниин шиидхэбэриин ёһоор ногооной гурил бэлэдхэхэ габшагай хоёр һара августын 1-һээ октябриин 1 болотор соносхогдобо. Энээндээ зохилдуулан, социалис мүрысөөнэй дүримүүд зохёогдоо. АВМ-0,4 гэжэ агрегадуудта хүдэлэгшэд хоорондоо мүрысэхэ юм. Дүримүүдынь гэхэдэ, иимэ: энэ хоёр һарын турша соо агрегат бүхэн 250 тонно ногооной гурил бэлэдхэхэ даабаритай гэхэ гү, али үдэр бүри энэ агрегадаараа 41 центнер ногооной гурил бэлэдхэхэ болоно (агрегадай нормонь 40 центнер юм). Иимэ агрегадуудай (звенонууд) хүдэлмэриин дүнгүүд арбан хоног соо нэгэ дахин гаргагдажа байха. Мүрысөөндэ илагшадые урмашуулхын тулада партиин райкомой, аймагай гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг үнэтэ шантайгаар бии болгогдоо.

Габшагай хоёр һарын дүүрэхэдэ, даабариияа дүүргэһэн (250 тонно ногооной гурил бэлэдхэһэн) звенодо дамжуулгын улаан туг үнэтэ шантайгаар (200 түхэригэй сэнтэй) барюулагдаха юм.

Байгша оной августын 10-да эдэ агрегадуудай түрүүшын дүн гаргагдаба. Заганай колхозой Г. В. Суменковой звено нэгэдэхи һуури эзэлжэ, партиин райкомой, аймагай гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг абаа. Энэ звено үнгэрһэн арбан хоног соо 451 центнер ногооной гурил бэлэдхээ, тиихэдэ тэжээл бэлэдхэлгын эхинһээ хойшо хамтадаа 1282 центнер иимэ гурил бэлэдхээ юм. «Искра» колхозой нүхэр Лаптевай даажа ябаһан звеногой һайн хүдэлмэри тэмдэглэгдээ. Арбан хоног соо 463 центнер, хамтадаа 707 центнер ногооной гурил бэлэдхэһэн байна.

Үбһэ бэлэдхэлгэ дээрэ дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүнгүүдые 5—6 хоногоор гаргагдана. Үнгэрһэн табан хоногой дүнгүүдээр—августын 10-най мэдээгээр «Искра» колхоз аймаг доторoo нэгэдэхи һуури эзэлжэ, партиин райкомой, аймагай гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг абаба.

Августын 10-най дүнгөөр энэ колхоз 10580 центнер үбһэ һурилөө, 4300 центнер сенаж хээ, 863 тонно силос дараа, 605 центнер набшаһата тэжээл, 707 центнер ногооной гурил бэлэдхээ. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргалсаад, агитаторнууд үбһэшэдтэ дуулгана, эдээнээ «Дайшалхы хуудаһануудта» гаргана.

Энээнэй хажуугаар партиин райкомой бюро, аймагай гүйсэдком «Одон» совхоздо, «Коммунизм» колхоздо үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын тон хангалтагүй ябуулагдажа байһые онсолон тэмдэглээд, эдэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй анхарал хандуулба.

Р. ЖАМСАРАНОВ,
КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой секретарь.

8500 центнер

Урдаа табиһан зорилгоёо заабол бэелүүлхые эрмэлзээн [illegible]майгшадые юуншье һаатуулжа шадахагүй. Сагай уларилай таарамжагүй байгаашье һаань, Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхозой ажалшад нэгэшье үдэр һаатангүй, тэжээл бэлдэжэ байна.

Үбһэ хуряалгын эхинһээ хорёод шахуу звено эмхидхэгдээ һэн. Жэшээнь, пенсионер коммунист Михаил Кирсантьевич Лобанов гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые суглуулжа, звено бүридүүлһэн юм. Мүнөө тэдэнэр 29 һүритэй болонхой. Морин косилкаар, гар хажууряар үбһэ ногоо сабшажа унагаагаад, халта хэбтүүлжэ хатааһан бэеэрээ, сэл хүхэхэнөөр сомоо.

Энэ шухала хэрэгтэ эжынэрэй эдэбхитэйгээр хабаадалсахада, үхибүүдынь малай тэжээл бэлдэхэ үедэ нэмэжэ нээгдэһэн яслисаадта байлгагдана.

Августын 10-най мэдээгээр, ажахы 8.500 центнер бүдүүн тэжээлтэй болоод байна. Прохор Иванович Симоновэй звено социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлнэ. Тус звено 35 хүнһөө бүридэнэ, тэдэнэй 12-ынь һурагшад юм. В. Саломеев, Я. Герасимов, пенсионернүүд А. С. Разуваев, Л. Д. Симонов, һурагшад В. Алексеев, К. Симонов, С. Куреннов үдэр бүриингөө нормо үлүүлжэ, бусадта ажалай үльгэр жэшээ харуулнад. Оролдолго хэшээлтэйгээр хүдэлжэ, звено 28 һүри сомоо гэхэ гү, али хүн бүхэндэ 40 центнер хүртэнэ.

Г. БАРАННИКОВ.

...ЙМАГ ...ООГОО ТҮРҮҮ

...БАРГАЖАН. КПСС-эй XXIV ...ын шиидхэбэринүүдые бодо...дээрэнь бэелүүлэн, Эхэ орон... хүдөө ажахын продуктнуудые ... элбэг дэлбэгээр тушаажа, ...э табан жэлэйнгээ түрүүшын ...эй түсэб амжалтатайгаар ...эхын түлөө аймагай ажахы...дай малшад, һаалишад улам ...тайгаар хүдэлмэрилжэ байн...

...ын дүнгүүдэй ёһоор XXII ...съездын, Карл Марксын нэ...жэтэ колхозуудай һаалишад ...һаажа гүрэндэ худалдаха III ...алайнгаа түсэб болзорһоонь ...шалан дүүргэбэ. Аймаг до...) дэлгэрһэн социалис мүрысөөн...XXII партсъездын нэрэмжэтэ ...хозой һаалишад Татьяна Жам...нова, һамасуу Цыренова, Ма... Ринчинова гэгшэд хараалаг...ан һаабаряа 140—150 про... бэелүүлжэ шалгарба. Мүнөө ... ажахынуудай һаалишад зу... бэлшээриин үедэ һү ехээр ...аха тэмсэлээ улам эршэмтэй... ябуулжа байнхай.

В. ГАРМАЕВ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

УЛААН-ҮДЫН ПРИБОР БҮТЭЭЛГЫН ЗАВОДОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ИНЖЕНЕР ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Республикын прибор бүтээлгын промышленностьда техническэ хүгжэлтэ туйлаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй габьяата инженер гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Дорофеев Иван Прокопьевичто — цехэй начальнигай орлогшо.

Родин Александр Сергеевичтэ — заводой конструкторска таһагай начальник.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. СЕМЕНОВ.**
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **К. МАСЛОВ.**

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1971 оной августын 13.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

УЛААН-ҮДЫН ПРИБОР БҮТЭЭЛГЫН ЗАВОДОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА УХААЛАН ЗОХЁОГШО ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Ухаалан зохёолгын ажал ябуулгада амжалта туйлаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй габьяата ухаалан зохёогшо гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Попов Иван Федоровичто — заводой слесарь.

Романовский Владимир Евгеньевичтэ—цехэй начальнигай орлогшо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. СЕМЕНОВ.**
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **К. МАСЛОВ.**

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1971 оной августын 13.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

УЛААН-ҮДЫН ПРИБОР БҮТЭЭЛГЫН ЗАВОДОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Социалис мүрысөөндэ үйлэдбэриин ехэ амжалта туйлаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Архипова Нина Михайловнае — слесарь-хабсаргагша.

Бакман Виктор Михайловичые — токарь.

Бодонова Галина Григорьевнае — орёогшо.

Кононенко Дмитрий Николаевичые—үйлэдбэриин таһагай начальник.

Левша Константин Никитовичые—прессовщик.

Плюснин Николай Степановичые — заводой директорэй орлогшо.

Продайвода Евгений Владимировичые — профсоюзай заводской комитедэй түрүүлэгшэ.

Пугачева Людмила Федоровнае—контролер.

Самаганов Ракша Бальжинимаевичые — токарь.

Шумилов Владимир Федоровичые — токарь.

Щепин Владимир Григорьевичые — токарь.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. СЕМЕНОВ.**
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **К. МАСЛОВ.**

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1971 оной августын 13.

СҮҮДХЭ БҮХЭНДЭ— 1150 ГРАММ

Үдын совхозой 1-дэхи отделениин үхэршэд зунай сагта харууһалжа байһан буруу хашарагуудайнгаа шэгнүүрые ехээр нэмээхые уялгалһан юм. Һара бүри малшадай ажалай дүн гаргагдадаг. Июль һарын дүнгүүдые согсолходо, З. Цырендоржиева хаража байһан 70 толгой хашарагуудайнгаа туд бүрнин шэгнүүрые сүүдхэдээ 1150 граммаар нэмээжэ, түрүү һуури эзэлбэ. Жэлэй эхинһээ хойшо малнуудынь шэгнүүрээ 73 центнерээр нэмээгээ. Эртэ үглөөгүүр үхэр малаа бэлшээридэнь гаргажа адуулан, саг соонь уһалаад байхадаа, иимэ үрэ дүн туйлаһан байха юм.

Д. НАЙДАНОВ.
Хоринин аймаг.

ОБЛАСТИИН ТУГ ДЭЭРЭ— ЛЕНИНЭЙ ХОЁРДОХИ ОРДЕН

КУСТАНАЙ. (ТАСС). Кустанайн область ороной таряа ехээр ургуулдаг нютагуудай нэгэн юм. Тэндэ хэдэн миллион гектар дээрэ хабарай шэниисэ таригдадаг. Богонихон болзор соо байгуулагдаһан өөрынгөө промышленностяар область мүн лэ суурхадаг. Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ ехэ амжалтануудые туйлаһанай, үнгэрэгшэ табан жэлдэ нэгэ миллиард пүүд ороохо таряа гүрэндэ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө Кустанайн область Ленинэй хоёрдохи орденоор шагнагдаа.

Правительственна дээдэ хайрые барюулгада зорюулагдажа, ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан Кустанайда Профсоюзуудай ордон соо августын 12-то болоо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаевые сугларгашад хани халуунаар угтаа.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Политбюрогой состав хүндэлэлэй президиумдэ ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгагдаһан байна.

Удаань, нүхэр Д. А. Кунаев үгэ хэлээд, Кустанайн областиие Ленинэй орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые уншаа, нэрьсэмэ удаан альга ташалган доро дээдэ хайрые областиин тугта бүхэлэн зүүлгээ.

Дээдэ хайрын түлөө парти, правительствада халуун баясхалан хүргэһэн үгэнүүдые областиин хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, интеллигенциин түлөөлэгшэд хэлээ. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдтэ шэнэ алдарта хэрэгүүдээрээ харюусахаар Кустанайн ажалшадай бэлэн байһые тэдэнэр элирхэйлэн мэдүүлээ.

Кустанайнхидай ажалые үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ партиин Кустанайн обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Бородин халуун баясхалан хүргөө. Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгада Кустанайн городууд болон тосхонуудай хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенци саашадаашье эрхим туһа нэмэри оруулха гэжэ областиин коммунистнуудай, бүхы ажалшадай зүгһөө тэрэ мэдүүлээ.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые суглаанда хабаадагшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаа.

КОМСОМОЛОЙ АЖАБАЙДАЛ

Тэжээл бэлэдхэлгэ— залуушуулай хэрэг

ОРОНОЙНГОО экономикые хүгжөөлгэдэ хабаадалсахадаа, комсомол нэн түрүүн хүдөө ажахые саашадань һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ хам оролсохо байна гээд КПСС-эй XXIV съезд тэмдэглээ һэн. Тиимэһээ ВЛКСМ-эй ЦК-гай IV пленум юһэдэхи табан жэлдэ комсомолой ажал ябуулгые хараалхадаа, хүдөө ажахые улам хүгжөөхэ асуудалнуудта комсомолой эхин организацинуудай анхарал онсо хандуулһан байна.

Энэ харюусалгата даабарие дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ республикымнай комсомолшууд, залуушуул шармайн оролсонхой. Мүнөө ниитынгээ адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри дээрэ Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой комсомолшууд, залуушуул шэнэ социалис мүрысөө үүсхэһэн байна. Энэ үүсхэлынь ВЛКСМ-эй обкомой бюрогой заседани дээрэ һайшаагдаа һэн. Удаань ВЛКСМ-эй обкомой бюрогой гаргаһан тогтоолой ёһоор, комсомолой райкомууд болон колхоз, совхозуудай комсомолой комитедүүд бүхы комсомолшууд болон залуушуулые, зунайнгаа амаралтада байһан һурагшад болон студентнүүдые ургаса хуряалгын ажалда олоорнь эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэмжээнүүдые хараалаа. Мүн городууд ба хүдэлмэришэнэй посёлогуудтахи промышленна предприятинууд, барилгануудай комсомолой комитедүүд ургаса хуряалгын ажалай халуун хаһа соо хүдөөгэй ажалшадта шефскэ туһаламжа үзүүлхэ тухайгаа бодомжолжо, тодорхой зорилгонуудые урдаа табинхай.

Мүнөө ургаса хуряалгын үедэ комсомол-залуушуулай коллективүүд хоорондын социалис мүрысөө ударидаха штаб ВЛКСМ-эй обкомдо бии болгогдонхой. Тус штабай, мүн ВЛКСМ-эй райкомуудай үүсхэлээр, ажахынуудай партийна, профсоюзна эдэбхитэдэй туһаламжаар республика доторнай комсомол - залуушуулай 150 гаран агрегат, 420 бригада болон звенонууд бии болгогдоод хүдэлжэ байна. Энэ хүдэлмэри илангаяа Бэшүүрэй, Хяагтын, Баргажанай, Хэжэнгын райкомууд һайнаар ябуулаа.

Жэшээнь, үбһэ хуряалга дээрэ Хэжэнгын аймагай бүхы совхозуудта комсомол-залуушуулай 24 звено, бригаданууд хүдэлһэн байна. Мүн эндэ партийно-комсомольско 22 бүлэг болон һурагшадай үйлэдбэриин 10 бригада набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэдэ ажаллаа. Аймагай залуушуулай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Загаһатын совхозой комсомолшууд түрүүлнэ. Эндэ бүхыдөө комсомол-залуушуулай 8 звено, бригаданууд эмхидхэгдэнхэй. Мүн Хэжэнгын совхозой комсомолшуудшье яһала һайнаар хүдэлжэ байнхай. Совхозой комсомолой комитедэй секретарь Валерий Жерловэй ударидалга доро эндэхи комсомол-залуушуулай бригада ногооной гурил бэлэдхэлгэдэ хүдэлнэ.

Ниитынгээ малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ аймагай центрэй бэшэшье организацинуудай комсомолшууд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэй хүсөөр мүнөө 200 гаран тонно набшаһата тэжээл бэлэдхэгдээд байна. Комсомолшууд ба залуушуулай эдэ бүхы хэрэгүүдые ВЛКСМ-эй райкомдо бии болгогдоһон 5 хүнһөө бүридэһэн штаб шадамараар хүтэлбэрилнэ.

Бэшүүрэй аймагай бүхы комсомолшууд, залуушуул Зэдын комсомолшуудай уряае нэгэн дуугаар дэмжээ. Гансахан «Дружба» колхоздо комсомол-залуушуулай 3 звено эмхидхэгдээд ажаллажа байнхай. Эндэ хүдэлдэг 30 гаран комсомолшууд болон залуушуулай жэшээгээр зунайнгаа амаралтада байһан студентнүүд, ахалагша классуудай һурагшад түрэл колхоздоо туһалхаар шиидэнхэй. Звенонуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ комсорг Иван Михайловай хүтэлбэрилдэг звено түрүүлнэ.

Улаан-Үдын горком, ВЛКСМ-эй райкомууд хүдөө гаража хүдэлхэ бригадануудые эмхидхэжэ байнхай. Гадна городой элдэб эмхи зургаануудай болон промышленна предприятинуудай комсомолой комитедүүдэй үүсхэлээр субботник, воскресникүүд үнгэргэгдэжэ, комсомолшууд тэжээл бэлэдхэлгэдэ олоороо гарана.

Байгаалиин уларилай хүндэрөөд, үбһэ, таряа хуряалгада шахардуушаг сагай тохёолдоод байһан мүнөө үедэ республикымнай бүхы ажалшад габшагай ажалай үльгэр жэшээ харуулан хүдэлнэ. Тиихэдэ манай комсомолшууд болон залуушуул энэ бүгэдэ арадай мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсажа байһаниинь найдамтай. Тэдэнэй туйлаһан амжалтануудые, хоорондынь социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые ханын газетэ, дайшалхы хуудаһан гэхэ мэтэ зүйлнүүдые хэрэглэн, бүгэдэндэ мэдээжэ болгохо гээшэ комсомолой комитедүүдэй бүтээхэ шухала зорилго болоно. Тиихэдэ город болон хүдэлмэришэдэй тосхонуудһаа эльгээгдэһэн хүдэлмэришэдэй байра байдал, эдеэ хоол, культурна хангалга тухайда мүн лэ ажахын, комсомолой, партийна, профсоюзна комитедүүд һаналаа табиха зэргэтэй бшуу.

Хүдөө ажахын гол хүдэлмэринүүдэй халуун хаһын хашасалдан ороод байһан энэ үедэ һургуулиин үхибүүдэй ажал тухай, ажахыда тэдэнэй оруулха туһаламжа тухай хэдэн үгөөр тогтожо хэлэмээр. Мүнөө зунай эхеэр республика доторнай һуралсалай үйлэдбэриин 315 бригада эмхидхэгдэжэ, хамтадаа 20 гара мянган һурагшад ажал дээрэ гаргагдаһан байна. Мүн амаралтын 39 лагерьта хамта 1310 һурагшад амаржа байгаад ажаллана. Үнгэрһэн июнь, июль һарануудта һурагшадай хүсөөр 1600 гектар куузику элдүүрилэгдэһэн, 9970 гектар сабшалан сэбэрлэгдэһэн, сабшалан, таряалан дээрэ 4,5 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаһан, мүн олохон хонид хайшалагдаһан байна. Мүнөө эдэ һурагшадай бригаданууд огородой эдеэ ургуулха, үбһэ ба набшаһата тэжээл бэлдэхэдэнь ажахынуудта туһална. Гадна Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын аймагуудай үхибүүд хэдэн арбаад мянган нугаһа, галуунуудые үсхэбэрилнэ.

Һурагшадай бригаданууддай ажалые һайнаар эмхидхэжэ шадаа һаа, тэдэнэр август, сентябрь һарануудта ажахынуудта горитойхон туһаламжа үзүүлхэ байна. Тиимэһээ ажахын хүтэлбэрилэгшэд, багшанар болон комсомолой ударидагшад һурагшад хоорондын мүрысөө зүбөөр эмхидхэжэ, ажалайнь аюулгүй байха хэрэгые нягтаар сахин хүдэлгэхэ бэзэ гэжэ найдагдана. Тиихэдээ наһаа хүсөөгүй үхибүүдэй хүдэлмэри тухай хуули баримталха, тэдэниие ажалайнь бүтээсын зэргээр моральна ба материальна талаарнь урмашуулха шухала.

Хүдөөгэй ажалшадай хүдэлмэриин энэ халуун хаһын түлэг ябажа байхада, тэдэнэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха гээшэ комсомолой шухала, харюусалгата хэрэг мүн. Тиимэһээ ВЛКСМ-эй олохон райкомууд үбһэ тэжээл бэлдэлгэдэ байһан комсомолшууд болон залуушуулда лекци уншаха, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ тусхай лекторнүүдэй бүлэгүүдые эмхидхэнхэй. Мүнөө залуушуулай дунда ябуулагдажа байһан бүхы үзэл сурталай хүдэлмэриин үндэһэ һууринь КПСС-эй XXIV съездын ба ВЛКСМ-эй XVI съездын материалнуудые тайлбарилан ойлгуулга болоно. Гэхэтэй хамта, лекторнүүд, пропагандистнууд партиингаа съездын Директивэнүүд соо хэлэгдэһэн зорилгонуудые ажалшадай мүнөөдэрэйнь туйлалтануудтай холбон, социалис мүрысөөнэйнь дүнгүүдтэй зэргэсүүлжэ харуулха байна. Тиихэдээ агитаторнууд, политинформаторнууд болон комсомолой эдэбхитэд бүхы ажалшадые социалис мүрысөөнэй дүнгүүдтэй саг үргэлжэ танилсуулжа, хэнэйнь түрүүлжэ, хэнэйнь гээгдэжэ ябаһые, шанарайнь ямар байһые, бүхыдөө хэды шэнээн ажал хэгдэһые мэдээсэжэ байха зэргэтэй. Энэ хэрэгтэ газетэ, радио, телевидени, ханын газетэ гэхэ мэтые хэрэглэхэ шухала.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые культурна талаарнь хангаха гээшэ мүн лэ шухала. Энэ талаар хүдөөгэй ба аймагай соёлой байшангууд горитойхон хүдэлмэри ябуулха уялгатай. Тэдэнэр ВЛКСМ-эй райкомой ба комсомолой комитедүүдэй туһаламжаар малшадай зуһалангай байрануудта, үбһэшэдэй бригаданууд та ошожо, һонирхолтой концерт харуулха, лекци уншаха агитбригадануудые эмхидхэдэг. Жэшээнь, Хэжэнгын аймагта нимэ 3, Загарайн аймагта 8, Баргажанай аймагта 5 агитбригада эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр ажалшадта оло дахин һонирхолтой концертнүүдые харуулһан байна. Тэрэнһээ гадна, ВЛКСМ-эй обкомой «Манай үетэн» гэжэ агитотряд Баргажанай, Хурамхаанай, Хэжэнгын аймагуудаар ябажа, ажалшадые нилээд һонирхуулаа.

Комсомолой райкомууд болон ажахынуудайшье комсомолой комитедүүд ажалшадай байра байдалые, тэдэнэй соёл гэгээрэлэй талаар хэр хангагдадагые шалгаха тусхай рейд саг үргэлжэ эмхидхэжэ байха эрхэтэй. Тиихэдээ улаан булангуудай, нүүдэл библиотекэнүүдэй хүдэлмэриие нягтаар шалгажа, газетэ, журналнууд саг соогоо үбһэшэдтэ хэр асарагданаб гэжэ һонирхохо шухала. Республикын «Буряадай залуушуул» газетын редакциие, радио болон телевидениин залуушуулай редакциие газетынгээ хуудаһануудта, радио болон теледамжуулгануудтаа хүдөөгэй залуушуулай ажалые харуулжа, тэдэнэй дутуу дундануудые эрид шүүмжэлэн, түрүү дүй дүршэлыень олондо тараажа байхые ВЛКСМ-эй Буряадай обком уялгална.

Ниитын малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ, ургаса хуряалгада комсомолой хабаадалга тэрэнэй дүтэлжэ байгаа тоосоото һунгалтын кампанида бэлдэлгэтэй тудаба. Өөһэд хоорондоо эршэтэ социалис мүрысөө эмхидхэжэ, һайн һайхан үрэ дүнгүүдые туйлан ажаллахадаа, манай комсомолшууд болон залуушуул партиингаа, арадайнгаа урда эрхимээр тоосоно ха юм.

М. МАХАНОВ,
ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь.

ВЛКСМ-эй гэшүүн Валентина Агаркова Улаан-Үдын «Электромашина» заводой электромеханическэ цехэй түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. Тэрэ даабарита ажалдаа оролдосотой һайнаар хандажа, үйлэдбэриин һайн үрэ дүн туйлана. Коммунис ажалай ударник нүхэр Агаркова Улаан-Үдын горсоведэй депутадаар һунгагдаад, мүнөө залуушуулай хэрэг эрхилхэ саг үргэлжын комиссиин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Агаркова.
А. МАНТАЕВАЙ фото.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ—түрүү арга

СЕНАЖ ЯАЖА ХЭГДЭНЭБ

Ивалгын ОПХ-гай дүй дүршэлһөө

Адууһа малаа олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула хүсэд хүрэхэ тэжээл хэрэгтэй. Малые үбэл зунгүй һайнаар эдеэлүүлхэ шухала.

Манай республикын эрхэ байдалда үхэр, хонидые үбэлэй сагта гол түлэб үбһэ, силосоор эдеэлүүлдэг байна. Эдэнь тэжээлэй рационд 50—70 процентыень эзэлдэг.

Теэд үбһэ, силос бэлэдхэхэ технологи мүнөө үеын эрилтые хангажа шаданагүй, тэжээлэй шэмэ, шанарынь алдагдана гээшэ. Үбһэ юрын аргаар хуряахада, шэмэтэ бодосуудайнь 30—40 процент, каротинайнь 90—95 процент алдагдадаг байха юм. Һая сабшагдаһан ногооеэ 75 процентһээ дээшэ шиигтэйгээр силостэ дарахада, ногоонойнь шэмэтэ зүйлнүүдэй 25—30 процентнь һаладаг байна.

Хуряалгын үедэ тэжээлэй шэмэ, шанарайнь доошолхогүйн тула үбһэ, силос бэлэдхэлгые шэнэ аргаар ябуулха эрилтэ табигдана. Тэрэнэй нэгэниинь сенаж бэлэдхэлгэ болоно.

Буурсагта ногооной толгойлжо байха үедэ, залаата ногооной сэсэглэжэ захалха сагта хуряажа, сенаж хэхэдэ һайн. Илангаяа һайн силос болодоггүй, үбһэлхэдэ сэсэг набшань үйрэжэ гээгдэдэг буурсагта ногоонуудые, хүсы, клевер болон бусадые сенаж болгон дарахада, бүришье ашаг шэмэтэй байдаг.

Сенаж хадаа сабшажа һэбэрээгдэһэн, 45—55 процент шиигтэй ногоогоор, агаар орохогүйгөөр түхеэрэгдэһэн нүхэн соо дарагдадаг байна.

Иимэ шэнэ аргаар тэжээл бэлэдхэхэдэ, айхабтар ехэ ашаг үрэтэй. Иимэ тэжээл хилын саана, мүн манай гүрэнэй баруун областьнуудаар бэлэдхэгдэдэг байха юм. Эдэ бүгэдые анхаралдаа абажа, Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станци сенаж хэхэ, агаараар үлеэлгэжэ үбһэ хатааха, шииг багатай силос дараха шэнэ аргануудые хэрэглэжэ, шэнжэлэн үзэжэ байнхай.

Энэ жэлдэ Ивалгын ОПХ-гай 2-дохи отделенидэ түрүүшынхеэ сенаж хэгдэжэ захалагдаа. Тэрэнэй хэгдэхын урда тээ бүхы юумэн бэлдэгдэһэн байха. Нэн түрүүн тэрэниие дараха газар шэлэгдэжэ, траншей түхеэрэгдэжэ, тэрээндэ ямар ногоо хэрэглэхэб гэжэ тодорхойлогдоһон байгаа. Эдэ бүгэдые бэлдээд, сенаж хэхэ бүхы хүдэлмэреэ техникын хүсөөр бүтээхэ оньһожоруулагдамал отряд байгуулагдаа һэн. Ногоо хэршэхэ машинануудай үгы байһан дээрэһээ тэрэниие бүхэлеэр сенажда дараха гэжэ шиидхэгдээ. Тиигэжэ ногоон сабшагдажа тармагдаад, обоологдоһон бэеэрээ машинануудта ашаалагдажа, нүхэн соо хэгдээд, һайса дарагдана.

Энэ отрядта КС-2,1 түхэлэй 4 косилка, ГВК-6,0 түхэлэй тармууртай хоёр колесно трактор, СШ-0,5 түхэлэй һүри хаядаг хоёр машина, 8 автосамосвал, С-100 түхэлэй 2 трактор даалгагданхай.

Ногоон юрын аргаар сабшагдана. Гектар бүриһөө 100 центнер хүрэтэр гарадаг залаата ногооеэ сабшаһаар лэ, 2-3 час үнгэрөөд байхадань ГВК-6 тармуураар баал болгоно. Хэрбээ ургасынь 100 центнерһээ дээшэ гү, али диилэнхинь буурсагта ногоон байбалнь, сабшаһаар 1—1,5 час болохолоорнь тэрэл тармуураар суглуулжа, 2-3 час үнгэрхэдэнь тэрэниие баал болгоно. Ногоонойнь бүдүүн эшэтэй байбалнь, баалдань үшөө 2-3 час хэбтүүлнэ. Тиигэжэ сабшагдаһан ногоон ургасынгаа зэргээр 4 часһаа 24 час хүрэтэр һэбэрээгдэнэ.

Ногоо һэбэрээхэ саг мүн байгаалиин уларилһаа дулдыдадаг. Наратай, һэбшээтэй үдэр ногоон түргэнөөр һэбэрдэг. Жэшээнь, июлиин 7-до сабшагдаһан элдэб зүйлэй ногоон (гектар бүриһөө 145 центнер ургасатай) үглөөнэй 10 час 30 минутада, газаа 15,3 градус дулаан байха үедэ сабшагдаад байхадаа, 77,5 процент шиигтэй байгаа. Үдэрэй 2 час болоходо, газаа 20 градус дулаан боложо, тэрэ сабшагдаһан ногооной шииг 56 процентдэ, үдэшын 5 час багта агаарай 23,2 градус халуун байхада, тэрэнь 41 процент шиигтэй байһан. Энэ үдэр сабшагдаһан ногоон һэлигдээшьегүй һэн.

Тиимэһээ сабшагдаһан ногооной һэбэржэ байһые наринаар адаглаха, шиигыень үлүүсэ гээжэ болохогүй.

Гектарай 80 центнер хүрэтэр ургасатай залаата ногооеэ сабшаһаар 2-3 час үнгэрхэлөөрнь тармажа, баалдань 1,5 час хүрэтэр хэбтүүлэгдээ. Тиигээд тэрэнээ суглуулжа, сенаж дараха газарта зөөһэн байнабди. Нүхэн соо хэгдэһэн ногооеэ С-100 трактораар үдэр һүнигүй даража байгаа.

Нүхэн соо хэгдэһэн ногооеэ жэгдээр тарааха тон шухала гэжэ ойлгогдоо. Юуб гэхэдэ, ногооеэ жэгдэ бэшээр тараахада, хүсэд һайнаар нягтаруулагдадаггүй, зарим газартань агаар үлэжэ, ногооеэ халаадаг байха юм.

Тиигэжэ 3,5 сүүдхын туршада 486 тонно сенаж дарагдаа гэхэ гү, али үдэр бүри 105—170 тонно ногоон тэндэ хэгдэжэ байгаа. 4-дэхи сүүдхэдээ энэ хүдэлмэри дүүргэгдээ. Нүхэеэ дээрэһээнь хаахынгаа урда тээ ногооень илангаяа һайнаар нягтаруулһан байнабди. С-100 тракторнуудай хажуугаар час хахадай туршада МТЗ-50 түхэлэй үшөө гурбан трактор ногооень даралсаһан байна.

Нүхэндэ хэгдэһэн ногоогоо

РЕСПУБЛИКЫН ТҮРҮҮ ХОНИШОДОЙ

ЗҮБЛӨӨЕ УГТУУЛАН

ХОНИН ҺҮРЭГЭЙ ЭЗЭН

Владимир Юмчиновэй отара хүрэхэ зорилготой Хуртага гол өөдэ гүйлгэлдэнэбди.

— Шабар шабхатай, хүрэжэ шадангүй эрьенэ гүбди. Аягүйдэбэл, автомашинамнай һуушажа болохо,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Хамаев хэлэнэ.

— Би һая ябаа һэм, Юрий Семёнович. Харгы бараг лэ байгаа һэн. Мүнөө ошоходомнай хуушан байрадаа үгы, ондоо тээшээ нүүшэһэн байха гү даа, бү мэдэе,—гэжэ колхозой Хуртагын отделениин эхин парторганизациин секретарь Дамба Цыбенович Аюшеев хэлэнэ.

Тиигэһээр ябатарнай манай урда эмээл моритой хүн бүхшүүлжэ ябана. Хүсэжэ ерэхэдээ, Юмчиновэймнай отарын хонишон Цырен-Доржо Жапов гээшэ гэжэ Юрий Семёнович хэлээд, машинаяа зогсоожо, хонишондо хандана.

— Сайн байна, Цырен-Доржо Цыбенович. Бусажа ябана гүт? Танда хүрэхэ гээд, харгыһаа айжа ябанабди. Наада шабартнай бараг гү?

— Шабаршье бараг лэ даа, —гэжэ хонишон энеэбхилэн хэлэнэ. Теэд манайда хүрэхэ гээ һаа, үнгэршоод ябажа байналта даа.

— Үнгэршоод? Мүнөөхэнэ үбэлжөөетнай үнгэрбэбди. Үбэлжөөндөө дахин нүүшоо зон бэшэ юм бэзэт?

— Үбэлжөөндөөл болоно гээшэ ааб даа. Зүүн хажуудань зөөгөөбди. Хада үбэрнүүдэйнь ногоон һайн байгаад, хонидойнгоо нооһо хайшалуултараа байха гэжэ нааша дүтэлөөбди.

— Сабшаламнай?

— Сабшалан яахаб. Хонид хүл табихагүй. Хада уулаараа бэлшэхэ.

— Зүбшье тиигэбэ хат,—гэжэ түрүүлэгшэ зүбшөөхэ ушартай болоно.—Зай, бэшэншни хаанаб? Владимир Цыбикович хаанаб? Хонидоо харюулна гү?

— Тиимэ, хонидтойгоо үлөө. Тэрүү тэрэ хадын урда үоэртэ ябана.

— Зай, тиигэбэл нүхэрөө ошожо һэлгэ. Владимир Цыбиковичтэ хэрэгтэи зон һэмди. Түргэхэн эльгээлши. Бидэнэр үбэлжөөнэйтнай байрада байхабди.

Цырен-Доржо Жаповай ябаһанай һүүлдэ түрүүлэгшэ энэ хонишон тухай, тэрэнэй оролдосотой һайнаар ажалладаг тухайнь хөөрэнэ. Мүнөө жэл отарынхид 575 хонинһоо 575 хурьга түлжүүлжэ байна. Нёдондо 543 хонинһоо 543 хурьга түлжүүлээ һэн. Үнгэрөөшэ табан жэл соо отара түсэб, уялгануудаа ходол дүүргэжэ, жэл бүри 100 эхэ хонин бүриһөө 90 гаран хурьга түлжүүлжэ байгаа. Владимир Юмчинов 16 жэл соо һаалишанаар ажаллажа байһанаа, нёдондо эхэ хонидой отарые даагшаар табигдаһан. Тэрэнэй урда тээ Даша-Нима Дондоков ажаллажа, отараяа колхоз, аймаг соогоо түрүү зэргэдэ гаргажа шадаһан байха юм. Харин тиихэдэ хонишон Цырен-Доржо Жапов энэ отарада ходо хүдэлжэ байнхай.

— Отарые даагшанар ажалша бэрхэ хүнүүд тудаа. Даша-Нима Дондоковшье, Владимир Юмчиновшье мал хараха, ажаллахаар бэрхэ, оролдосотойгоор хүдэлдэг хүнүүд,—гэжэ Юрий Семёнович бодолгото болон хөөрэнэ.—Тиибэ ябабашье отарын амжалтануудта, хамаг бүхы хүдэлмэридэнь дуугайханаар хонидоо харюулжа, таргалуулжа, жэлэй дүрөөн сагта хойноһоонь дахажа ябадаг энэ хүнэй—Цырен-Доржо Жаповай—хубита ехэ юм. Энэ хүнэй бороо хурада, нара һалхинда һалалтагүй дахажа, хонидоо ходо тарган, хүшэ һаинтай байлгаагүй һаань, хонин бүриһөө хурьга абахань бэрхэ. Отара тухаи, тэдэнэй ажал хүдэлмэри, амжалта, дутагдалнууд тухай хөөрэлдөөн болоходо, тэрэниие толгойлжо байһан хүн тухай, даагша тухайнь лэ дурдадаг, амжалта туйлабашье—даагшын лэ нэрэ. Иимэ юрын хүнүүд тухайл бэшэхэ, тэдэнэй оролдосо хэшээлые магтаха хэрэгтэй.

Иигэжэ хөөрэлдэһөөр ябатараа, Хажуу гэжэ газарай отарын үбэлжөөнэй байрада ерэбэбди. Залуу хурьгашан Галя Ринчинова нүүжэ ерэһэн газарһаань илгагдаһан бага хурьгадаа асарба. Һая Захааминай аймсоведэй депутадаар һунгагдаһан Галина Бадмаевна үглөөдэр түрүүшынгээ сессидэ ошохонь. Тиигэлээр байтар отарые даагша Владимир Цыбиковичшье ерэбэ.

— Зай, нүүжэл байна аалта?

— Тиигэнэбдил даа. Нөөхил «малгай табибал—манайхи» гэдэгһээ удхатай, бидэнэршни «майхан табибал—манайхи» гээд лэ ябажа байнабди,—гэжэ Владимир Цыбикович енеэнэ.

— Зуһаланда гараһаар гурба дахяа нүүбэбди. Хонидойнгоо нооһо хайшалуулбашье, Шэбэртэдээ нүүхэбди даа. Намар болотор тэндээ тогтоод, баал хэдэн газар нүүлгэ-буулган болохо юм ааб даа. Һормо дахаад лэ ябагдана гээбы...

— Хада уула, ара модотойшье газарта хонидые һайнаар таргалуулжа, хонин бүриһөө хурьга, хөөбэр сагаан нооһо хайшалжа болохо юм гэжэ танай отара хоёрдохи жэлээ баталан харуулба,—гэжэ түрүүлэгшэ хөөрэнэ.—Хойто жэлдэ бүхы колхозоороо эхэ хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэеэ оролдохобди. Мүнөө жэлдэ бүхы колхозоороо зуунай ерээд хурьган абтаа. Энэ үшөөл бага. «100-най—100!» гэһэн уряа гаргаха болообди, Владимир Цыбикович.

— Зай, яахаб теэд. Мүрысэхэдэ болохол даа.

— Шимни хэнтэй мүрысөөтэй бэлэйш?

— Григорий Галдановтай.

— Зүб, зүб! Зай, яабал отара бүхэндэ хонин бүриһөө хурьга абажа шадахабибди?

— «Яабал» гэхэ юун байхаб, ажаллаха, оролдохол хэрэгтэйл даа. Илангаяа хонидоо ходол хүшэ һайнтай, тарган байлгаха шухала. Тиигэбэл хонин ороондошье һайнаар ородог, томо һайншье хурьга түрэдэг, хурьгаяа садхааха, түлжүүлхэээршье һайн байдаг. Энэ ушарта онсо анхарал хандуулха байна.

Саашань эндэхи хонишод зун, намарай сагта яагаад хонидоо таргалуулдаг тухайгаа хөөрэнэ. Зундаа зарим отарынхид үглөөгүүр хонидоо нара гараадүй байхада, 5-6 часта, нүгөө зариман нара гараһан хойно, 7-8 часта, заримдаа халуу шататар тооной хаагаад, бэлшээридэ гаргажа байдаг. Үглөөнэй һэрюундэ нэгэ часшье үлүү бэлшэһэн хонин хэзээдэшье һайнаар садаһан, һүүлдэ элитээр, үлүү таргалһан байдаг. Тус отарынхид үглөөгүүр эртэ хонидоо бэлшээридэ гаргаад, шанга халуун болотор садатарынь бэлшээнэ. Шанга наратай, халуун үдэр болоходо һүүдэрлүүлжэ хургадаг. Тиигээд үдэшэ орой болотор бэлшээнэ. Уһан дутамаггүй. Тиигэхэ зуураа, бэлшээреэ һэлгэжэ, хонидоо һормондо ябуулхаяа оролдодог. Зарим отарынхид зундаа хурьгадаа эхэтэйнь бэлшээдэг заншалтай. Хада уулын орейгоор, холо саагуур ябаһан томо хонидые хурьгад хүсэхэгүй, шэргүүлхэ, муудаха гэжэ эндэхид тоолоно. Хурьгад эхэһээ һалгаагдажа, дүтэ тойроной бэлшээридэ ябуулагдадаг. Хоёр хурьгашад, Галина Ринчинова, Володиин нүхэр Зоя Ванчикова гэгшэд хурьгадаа харууһална, бэлшээнэ. Эхэһээ һалгаагдаха болоторнь 20—22 килограмм шэгнүүртэй болгохо зорилготой. Нёдондо хурьгад эхэһээ һалгаагдахадаа, дунда зэргээр 20,6 килограмм шэгнүүртэй байгаа һэн.

Эрид эгсэ хада уулатай, ара модотой газарта олон зуун хони бэлшээхэ, адуулхань амар бэшэ. Хүсэгдэнгүй, обёорогдонгүй бүлэг хонид таһарха, тиигээд хүдөөдэ хонохо ушарнууд байха.

— Мүнөө жэл хүдөөгэй нохой олон,—гэжэ отарые даагша хэлэнэ.—Ехэл нарин, орхилтогүй хаража байгаагүй һаашни, һүрэгтэшни орохо, алдуулгахал гээд байха. Манай ангуушад хюдажал, хюдажал байха юм, хаанаһаа бии боложо байдаг, юундэ үсөөрхэгүй юумэд бэ.

— Монголһоо ерэнэ ха юм. Хэды жэл болооб—нэгэтэ Монголһоо хилэ дабажа, һүрэг ерээ гэгшэ һэн. Шэнэ саһан дээрэ 28 шонын мүр байһан гэхэ. Тэрэ мэтэшэлэн ерэжэ, ошожол байдаг юм ааб даа. Тэдэнэртэшни хилэ гэжэ байдаггүй ха юм,—гэжэ Владимир Цыбикович хэлэнэ.

Нилээд удаан хөөрэлдөөд, хүн бүхэн ажал тээшээ түхеэрээд һэн.

Бусаха замдаа Юрий Семёнович иигэжэ хэлээ:

— Һайн ээдтэй отара даа. Һанаа зоболтогүй. Эрьехэ, шалгахашье гэлтэгүй найдажархёод байдагбди. Хуул өөһэдөө мэдээд, һэшхэлээрээ ажаллажа байдаг зон даа.

Иигэжэ хада уула, ара модо нютагтай Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүү отарынхид—Владимир Юмчиновэй отарын хонишод шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаад, ерэхэ жэлдэ баһал хонин бүхэнһөө хурьга абаха зорилготой. Хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалхашье уялга дүүргэгдээ.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ,
манай корреспондент.

ХҮДЭР БЭЕТЭН ОЛОШОРОГ!

Арад зоной дунда хүндэтэй болоhон физкультура ба спорг hүүлэй жэлнүүдтэ бүри ехээр хүгжөөгдэжэ, Эхэ ороноо холо ойгуур суурхуулдаг болоhоор үнинэй. Тиимэшье байха зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, манай орондо спортдо дурагүй хүниие ехэшье, багашье зоной дунда олохонь бэрхэтэй бшуу. Мүнөө орон доторнай, тэрэ тоодо Буряадай республикадашье спортын элдэб зүйлөөр бэеэ hоридог, мүрысөөндэшье хабаадалсадаг болоhон спортсменүүд хүдөө тосхон, городуудай ажалшадай дунда улам олошоржо байhаниинь элитэ.

«Физическэ культура ба спорт хүтэлбэрилгые hайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1966 оной августын тогтоолой ашаар манай республика дотор спортын хүдэлмэри хараа байса hайжараа hэн. Партиин обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй физкультура ба спорт хүтэлбэрилгые hайжаруулха тушаа 1968 ондо абтаhан тогтоол бэелүүлэн, спортын Улаан-Үдын городской, аймагай 19 комитет байгуулагдажа эхилhэн. Спортын комитедүүдэй ажалшадай дунда хэhэн хүдэлмэриин аша үрэ элеэр харагдадаг болоо.

Һүүлэй үедэ республика дотор физкультура, спорт эмхидхэхэ, хүгжөөхэ талаар тусхай hайн баазанууд бии болгогдоо. Мүнөө долоон стадион, спортын 231 зал, спортын 1100-hаа дээшэ талмай, футбол наадаха 228 талмай, конькигаар hорихо, наадаха, мүрысэхэ долоон ехэ елүүр, хоккейн 95 талмай, сanын 46 бааза, сагаалса буудалгаар бэеэ hорижо, мүрысөө үнгэргэжэ баймаар 17 тир болон бусад түхеэрэлгэ спортсменүүдэй мэдэлдэ үгтэнхэй. Мүнөө республика доторнай 165 мянган физкультурнигууд тоологдоно. Ондоогоор хэлэбэл, республикымнай табан хүн бүхэнэй спортоор бэеэ hоридог, мүрысэдэг болоо бшуу. Үнгэрhэн табан жэл соо республика дотор СССР-эй спортын 74 мастер, мастерта 100 гаран кандидат, спортын разрядтай 115 мянгаад физкультурнигууд тоологдоно.

Бокс, бүхэ барилдаан, hур харбалга, велосипед, коньки, мори урилдаагаар үнгэргэгдэдэг мүрысөөнүүдтэ манай республикын спортсменүүд Алас-Дурна зүгэй область, хизаарнуудай дунда хододоо түрүү hууринуудай нэгые эзэлнэ. Манай республикын эрхим спортсменүүд — гүйгөөшэд Владимир Цыренов, Пётр Степанов, барилдаашан Валерий Иванов, hур харбагшад Даши Эрдынеев, Вячеслав Гуров, боксер Валерий Стрельников, Борис Зоригтуев болон бусад СССР-эй, Россин Федерациин суглуулагдамал командада оруулагдажа, уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ Эхэ оронойнгоо нэрэ солые хамгаалсажа ябадаг болоhониинь hайшаалтай.

РСФСР-эй спортын комитедэй шиидхэбэреэр манай республика боксоор олимпиин наадanда бэлдэхэ бааза болгогдонхой юм. Буряадай республикын боксернуудай дундаhаа Токиодо болоhон олимпиин наадanда хабаадалсаhан. Европын чемпион Велингтон Баранников, Мехикодэ болоhон олимпиин наадaнай чемпион Владимир Сафронов, 1970 ондо Москва хотын чемпион болоhон, 1971 ондо СССР-эй түрүү hуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадалсажа, мүнгэн медальда хүртэhэн Борис Зоригтуев гэгшэд hүүлэй үедэ урган гараhан байна. Тиихэдэ РСФСР-эй габьяата тренер А. А. Атархановай хүмүүжүүлhэн, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент Валерий Стрельников 1971 оной СССР-эй, Зүүн-Сибириин технологическа институдай багша Павел Федотов РСФСР-эй чемпион гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Сэлэнгын целлюлозно-картонно, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадуудай, Кабанскын совхозой, Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой, Хүртэйн леспромхозой, бусад ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд республика дотор спорт хүгжөөхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулжа, шадал зэргээрээ туhаламжа үзүүлдэг, спортсменүүдэй нютаг дээрээ hорёо, мүрысөөнүүдые үнгэргэхэ арга боломжо олгодог байна.

Республика дотор үнгэргэгдэдэг мүрысөөнүүдэй хажуугаар 1970—1971 онуудта СССР-эй, РСФСР-эй арадуудай зунай спартакиадада Буряадай спортсменүүд олоороо хабаадалсаба. Спартакиадын мүрысөөнүүдтэ манай республикын 93 мянган физкультурник хабаадалсаа. Тиихэдэ манай республикын суглуулагдамал команда эгэшэ дүү республикануудай командануудай дунда яhала hайн амжалта харуулhан байна. Жэшээнь, манай команда Чувашай, Удмуртиин, Карелиин, Мордвагай, Хальмагай, Мариин, Комиин, Яхадай автономито республиканууд, Шэтын областиин спортсменүүдэй урда гаража шадаhан.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө нютагуудта спортын хүдэлмэри яhала hайжараа. Эндэ Зэдын, Хориин, Түнхэнэй, Кабанскын, Прибайкалиин, Улаан-Үдын аймагуудай комсомолой комитедүүдэй эмхидхэлэй хүдэлмэри hайнаар ябуулжа, шамбай бэрхэ спортсменүүдые шэлэн оложо, республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэдэг мүрысөөнүүдтэ олон бүхэшүүлые хабаадуулжа шадаhаниинь hайшаалтай. Жэшээ болгон Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой спортын бүлгэмые абаад үзэе. Тус коллектив аймаг, республика дотор үнгэргэгдэдэг бүхы мүрысөөнүүдтэ эдэбхи, үүсхэлтэйгээр хабаадалсадаг юм. Тэдэнэр зунай спартакиада колхоз дотороо үнгэргэжэ, зуу гаран спортсменүүдые хабаадуулаа hэн. Мүнөө тус колхоздо 149 хүн значогуудтай, 21 спортсмен спортын разрядтай болонхой.

Хүдөө нютагууд болон республикын физкультура, спортын бүлгэм, коллективүүдэй зарим хүтэлбэрилэгшэд мүрысөө, hорёонуудта үшөөл үсөөн хүнүүдые хабаадуулhаар гэжэ тэмдэглэлтэй. Республикын олонхи коллективүүдтэ комсомолшууд болон залуушуулай сүлөөтэй сагтаа hорёо, мүрысөө үнгэргэжэ баймаар hайн, зохид байра байдал түхеэрэгдээгүй байhаар.

Дунда hургуулинуудта залуушуулые спортдо дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри hанаhанда хүрэхөөр эмхидхэгдэнэгүй. Мүн зарим колхоз, совхоз, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд олон спортсменүүдтэй болохые оролдоношьегүй. Эдэ дутагдалнууд спортсменүүдэй саашадаа улам олошорхо, эрхим бүхэшүүлэймнай Буряад оронойнгоо алдар солые суурхуулха хэрэгтэ hаад татана.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура болон спортын комитет, мүн ниитын эмхинүүд физкультура ба спортдо республикынгаа ажалшадые бүри олоор хабаадуулха, спортсменүүдэйнгээ шадабари улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хамаг хүсэеэ элсүүлхэ байна.

Г. СЕРГЕЕВ,
Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитедэй түрүүлэгшэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

ФИЗИЧЕСКЭ КУЛЬТУРА БОЛОН СПОРТЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй СОЁЛОЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Республика дотор физическэ культура ба спорт хүгжөөхэ талаар, СССР-эй спортын мастернүүдые бэлэдхэхэ хэрэгтэ габьяатай байhанайнь түлөө Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Баймеев Виктор Васильевичтэ — Буряадай хүдөө ажахын институдай ахалагша багша, дүрэ буляалдалгаар СССР-эй спортын мастер.

Бобоова Нина Алексеевнада — Зүүн-Сибириин технологическа институдай ахалагша багша, конькигаар СССР-эй спортын мастер.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ,
Соведүүдэй байшан.
1971 оной августын 13.

ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ, БАРИЛДААШАН

БАЛШАР БАГА наhанhаа барилдаанда дуратай Валерий арбадахи класс дүүргээд, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ институдай физическэ хүмүүжүүлгын факультедтэ ерэжэ ороhон юм. Тиин hуралсалайнгаа түрүүшын үдэрhөө тэрэ самбо барилдаанай секцидэ ябадаг болоо hэн. Валерий Иванов хоёрдохи, гурбадахи курсда hуража ябахадаа дүрэ буляалдалгын оньhотой танилсажа, «Буревестник» бүлгэмэй нэрэ солые хамгаалдаг болобо. Зунай заншалта hур харбаанай үнгэргэгдэхэдэ, республикын чемпионой нэрэ солые буляалдахадаа заримдаа диилэхэшье, шүүгдэхэшье ушар тохёолдодог байгаа.

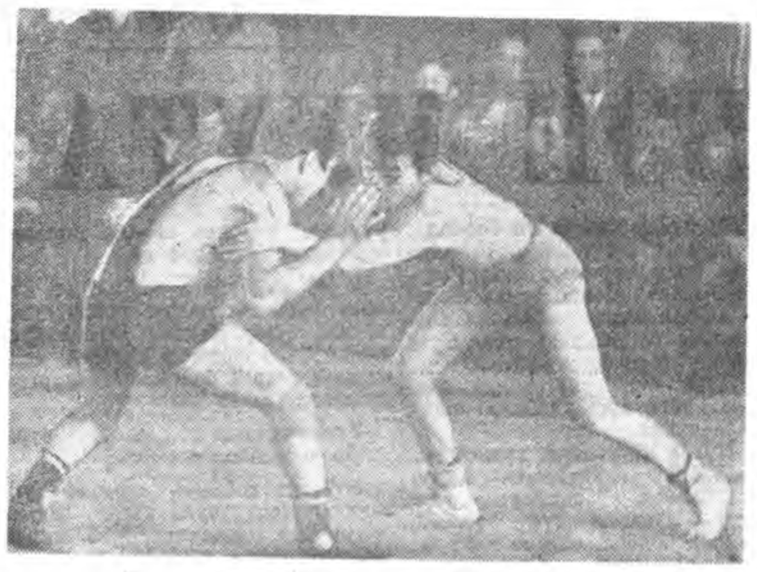

1966—1967 онуудта Валерий Иванов дүрэ буляалдалгаар республикын түрүү hуури эзэлжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ түрүүшынхеэ хүртөө hэн. Тиин удаадахи хоёр жэлэй туршада Россин Федерациин студентнэрэй дундаhаа чемпион оронойнгоо студентнүүд coohoo гурбадахи hуури эзэлжэ, СССР-эй спортын мастерай нормо дүүргэжэ, тэрэнэй хүсэhэн эрмэлзэл оролдолго одоошье бэелүүлэгдээ бэлэй.

Дүрэ буляалдалгаар спортын мастер болотороо ургаhан Валерий Ивановые бүхэ барилдаанда hургаhан багшань Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ институдта тренер байhан Виктор Баймеев болоно. Виктор Васильевич өөрөө Россин түрүү hуури эзэлхэ мүрысөөндэ хоёр удаа мүнгэн медальда хүртэhэн юм. Тиихэдэ классическа барилдаагаар, дүрэ буляалдалгаар болоhон мүрысөөнүүдтэ адли тэгшээр хабаадалсажа, хоюуланиань мастерай нормо дүүргэhэн байна. Удаань тренер болоходоо өөрынгөө дүршэлдэ залуушуулые hургажа эхилhэн.

Байгша ондо манай республикын суглуулагдамал команда дүрэ буляалдалгаар РСФСР-эй арадуудай зунай V спартакиадада мүрысэхэдөө гурбадахи hуури эзэлжэ ерээ. Тиин спартакиадын түгэсхэлэй тулалдаанай үнгэргэгдэхэдэ, түрүүшын эрхим арбан командануудай тоодо оруулагдаhан байгаа. Ураал, Сибирь, Алас-Дурна зүгэй «Урожай» бүлгэмэй Центральна Соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө hаяхан үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ манай команда түрүү hуури эзэлжэ гараhан юм.

Манай командын энэ амжалтада Валериин оруулhан хуби бии байха. Тэрэ РСФСР-эй спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ гурбадахи, ВЦСПС-эй түрүү hуури эзэлхэ наадaнда оронойнгоо чемпион болоо. Иимэ ехэ амжалта манай республикын ямаршье бүхэ hүүлэй үедэ туйлаагүй юм. Түгэсхэлэй энэ мүрысөөндэ СССР-эй хоёр удаа чемпион болоhон Грузиин спортсмен Мелашвили гэгшэтэй Валерий барилдаха болобо. Мелашвили энэ тулалдаанда Ивановтой тэнсээл hаа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхэ байгаа. Гэбэшье манай Валерий ехэхэн арга шадабариин ашаар илалта туйлажа, ВЦСПС-эй чемпион болоhон шуу.

Тэрэшэлэн Ураал, Сибирь, Алас-Дурна зүгэй бүхэшүүлтэй барилдахадаа түгэсхэлэй мүрысөөндэ Яхадhаа ерэhэн бүхэ, СССР-эй спортын мастер Владимир Андросовтой барилдахадаа тэнсэhэн. Буряадай Иванов бүхэ хэдэн удэрэй туршада олоhон очконуудайнгаа дүнгөөр чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй.

Саашадаа ямар зорилго урдаа табиhан тухайнь Валерий Ивановhоо асуухада:

— Зорилго тухай хэлэхэ болоо hаа олон. Ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ саашадаа хабаадалсажа, амжалтаяа арьбадхаха, дүршэл шадабаридаа залуушуулые hургаха гээшэ түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно, — гэжэ Валерий Иванов тобшохоноор харюусаа hэн.

Буряадай хүдөө ажахын институдай багша Валерий Иванов мүноо «Урожай» бүлгэмэй бүхэшүүлые hургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ сүлөөтэй хамаг сагаа зорюулна.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй спортын мастер Валерий Иванов мастерта кандидат Владимир Галсановтай барилдажа байна.

СОРОГ ТОСХОНОЙ ШЭНЭ ШАРАЙ

Эсэгынгээ барилга хэжэ байhан газарта Жаб хүбүүн ошожо, тэндэ бүхэли үдэрөө үнгэргэхэ ехэл дуратай hэн. Бэеэ хүсэжэ, эрын бэе бэелхэдээ, тэрэ Боксон нютагайнгаа түрэл колхоздо эсэгэтээ хоюулаа модо тоншолсожо эхилhэн юм. Тэрэ үедэ колхозыньшье хүсэ шадал багатай, барилгашье мүртэй хэгдэгшэгүй hэн. Колхозуудай томодхогдожо эхилхэдэ, Сорогой сомоной мэдэлдэ байдаг гурбан жэжэ колхоз хамтаруулагдажа, Кировэй нэрэмжэтэ колхоз болгогдоhон юм. Колхозой гол буусые Сорог тосхондо түбхинүүлхэ хэрэгтэй гэжэ хамтын суглаан дээрэ тэндэхи хүн зон нэгэн дуугаар мэдүүлhэн байгаа. Оройдоол 3—4 гэрнүүдhээ бүридэhэн Сорог тосхониие колхозой гол бууса болгон түбхинүүлхын тула нилээд ехэ барилга хэхэ шухала байhан юм. Эгээл тэрэ үедэ Жаб Дашиевич Гомбоев барилга дээрэ нилээд хүдэлжэ, дүршэлтэй болоhон дээрэhээ барилгашадай саг үргэлжын бригадын бригадираар баталагдаhан юм. Колхозой гол буусада байрын гэрнүүдые, культурна ажаhуудалай барилгануудые бодхоохоhоо гадна, малай байрануудыешье олоор бодхоохо шухала байгаа. Хамагай түрүүндэ Сорог тосхондо байрын гэрнүүдые, hургуули гэхэ мэтые барижа, хүнүүдые түбхинүүлхэ шухала байгаа.

Сагай үнгэрхэ бүри барилгашадай бригадын хүдэлмэри hайжаржа, шэнэ гэрнүүд, малай байранууд олоор бодхоогдожо, хүнэй досоо баясуулаа. Урдань багахан аад, хуушаржа харлашаhан, углуу булангаараа хүндыржэ, хүйтэ барихаяа болиhон гэрнүүдhээ ажаhуугшад hаруул, сэбэр, үужам гэрнүүдтэ орожо, барилгашадай ажалые, бригадые даагша нүхэр Гомбоевой хүсэл оролдолгые магтажа, баясаhан байха. Шиферээр хушагдаhан, элдэб шэрын үнэрөөр хангалтаhан шэнэ гэрнүүдтэ ороhон айлнууд городойхиhоо дутуугүй гоё hайхан мебелеэр байраяа шэмэглэнэ. Гэрнүүд соонь электрын гэрэл ялархаhаа гадна, hүүлшын мэдээсэлнүүд радиогоор дамжуулагдадаг болоо.

Саг үргэлжын бригада болоҗо эмхидхэгдэhэн барилгашадай hүүлэй арбаад жэлэй турша соо хэhэн ажалые тоолохо болоо hаа, хэмгүй ехэ. Совет засагай 50 жэлэй ойн hайндэртэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ илаhанайнгаа түлөө Сорогой Кировэй нэрэмжэтэ колхоз Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхоз болгогдоhон юм. Энэ колхозой гол бууса Сорог тосхон соогуур мүнөө үедэ ябажа хараа hаа, олон тоото шэнэ барилганууд, байрын гэрнүүд бодхоогдонхой. Гадна hүүлэй үедэ малшадай байранууд булта шахуу шэнэлэгдэhэн байна.

Юhэдэхи табан жэлэй туршада мүн лэ олон барилга бодхоогдохоор хараалагдана. Тиихэдээ барилганууд типовой проектээр баригдаха байна. Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхоз хэдэхэн жэлhээ мүнөө үеын болбосон түхэлтэй колхозуудай нэгэн болохо. Холын хүдөө тосхониие иигэжэ болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ Жаб Дашиевич Гомбоевой даадаг барилгашадай аша габьяа ехэ.

Д. ДУГАРОВ.
Сорог-Орлиг.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН ФИЗИЧЕСКЭ КУЛЬТУРА БОЛОН СПОРТЫН ЭДЭБХИТЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республика дотор физическэ культура болон спорт хүгжөөхэ хүдэлмэридэ, спортдо ехэ амжалта туйлаhанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Бабудоржиев Дүлзэн Дондоковичые — Хориин хүүгэдэй спортын hургуулиин директор, боксоор СССР-эй спортын мастер.

Батышев Александр Яковлевичые — Кабанскын хүүгэдэй спортын hургуулиин тренер.

Бражник Валерий Ивановичые — Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай багша-тренер.

Валеев Невмозян Шакировичые — республикын госконюшниинн мори hургадаг мастер.

Иванов Валерий Николаевичые — Буряадай хүдөө ажахын институдай багша, барилдаагаар СССР-эй спортын мастер.

Ивахинов Нима Сосоровичые — Зүүн-Сибириин технологическа институдай ахалагша багша, барилдаагаар СССР-эй спортын мастер.

Ли Евдокия Владимировнае — Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай багша, хүнгэн атлетикээр СССР-эй спортын мастерта кандидат.

Нимаев Бато Нимаевичые — Ленинэй орденто Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой слесарь, боксоор СССР-эй спортын мастер.

Сандаков Согто Базаржаповичые — Яруунын аймагай Нарhатын дунда hургуулиин багша, хүнгэн атлетикээр ниитын тренер.

Таишихин Геннадий Николаевичые — Хяагтын аймагай Хүдэриин совхозой барилгашадай бригадын бригадир, хүнгэн атлетикээр ниитын тренер.

Федотов Павел Агафоновичые — Зүүн Сибириин технологическа институдай багша, боксоор СССР-эй спортын мастер.

Хабалов Николай Тыкшеевичые — Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай инженер, боксоор ниитын тренер.

Цыренов Владимир Галсановичые — Буряадай хүдөө ажахын институдай ахалагша багша, хүнгэн атлетикээр СССР-эй спортын мастер.

Чикачев Виктор Васильевичые — «Сэлэнгэ» командын футболист.

Шевчук Тамара Ивановнае — Ленинэй орденто Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой хүүгэдэй спортын hургуулиин директор, конькигаар СССР-эй спортын мастер.

Эрдынеева Галина Ивановнае — Баргажанай аймагай Уланай дунда hургуулиин багша, hур харбалгаар СССР-эй спортын мастер.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1971 оной августын 13.

ХИЛЬЫН САДАНАҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Эб найрамдалай, харилсаа холбооной аша туhада

Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай СССР-эй ба Индиин хоорондохи договорто гар табилга дэлхэйн үргэн олониитын анхарал хандуулна.

ДЕЛИ. Совет-Индиин договор хоёр ... эрхэтэ ороной хоорондо бата... гээд «Индиан экспресс» газетэ бэшэнэ. Энэ договор бэе бэе... дотоодын хэрэгүүдтэ хамаагүй, хоёр ороной арадуудай ... эрхые хүндэлэлсэхэ ябадал ...тайгаар хангаха байна. Договорые «Азида эб найрамдал хангаха ... болоно» гээд Индиин ИПА ... информационно агентство нэр... байна. Индостанда тохёолдоhон шахардуу шанга оршон байдалые hуларуулгада договор туhалха гээд агентство тэмдэглэнэ. Азида, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хүсэнүүдэй байдалые бэхижүүлхэ түүхэтэ ушар болоно гэжэ договорые Индиин баhа нэгэ ПТИ агентство тоолоно.

«Индостандахи эб найрамдалай, тогтууритай ба аюулгүй байдалай бата бэхи найдабари, Азида империалистнуудай бэелүүлдэг сэрэтэй уршагта политика тушаа горитойхоноор уридшалан hануулга болоно» гээд арадай палатадахи, Индиин компартиин парламентска фракциин ударидагша И. Гупта договорые тоолоно. Тус договор баталhан ушар бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй политикаhаа Индиин арсаhан ябадал болохо шадахагүй байхаhаа гадна, харин гадаадын политическэ энэ хараа шэглэлые толотомоор лаблаhан ёhотойл дүнгүүдынь болоно гээд тэрэ онсолон тэмдэглэhэн байна.

ПРАГА. Делидэ гар табигдаhан совет-индиин договорой удха шанарые дэлхэйн олониитэ угаа үндэрөөр сэгнэнэ гээд Чехословакиин «Руде право» газетэ бэшэнэ. Энэ договор хоёр ороной хоорондохи харилсаануудай шэнэ шата болохоhоо гадна, Ази түбидэхи эб найрамдалай шэнэ дүхэм нүхэсэл болоно.

Эб найрамдал, хани барисаан, харилсаа холбоон тухай СССР Инди хоёрой хоорондохи договор эб найрамдалые, хоёр ороной хоорондохи амгалан ёhоной харилсаа холбоое хангана. Тус договор империализмые элишэлhэн ба буруушааhан уласхоорондын шухала документ болоно гээд Братиславын «Правда» газетэ бэшэнэ.

Ээрхэг түримхэй дайнуудые хэзээдэшье хээгүй, харин бата бэхи эб найрамдалые хододоо хүсэдэг, тэрэниие хангалгада хододоо туhалдаг Советскэ Союзай шууд сэхэ, амгалан ёhоной политика тухай договор гэршэлжэ үгэнэ. (ТАСС).

Патриодуудай сохилтонууд

ХАНОЙ. (ТАСС). АПО агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, августын 5-hаа 9 хүрэтэр арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй (НВСО) подразделенинүүд Урда Вьетнамай элдэб районуудта хэдэ хэдэн добтолгонуудые хэhэн байна. Куангчи провинциин хойто талын хубида 544-дэхи хадада байрлаhан туhамаршадай сэрэгүүдые патриодууд амжалтатайгаар добтолоо. Куангда, Куангнам, Лонган, Тэйнинь провинцинуудта, мүн Меконг мүрэнэй адагта НВСО дайсанай сэрэгэй баазануудта, бүхөлэгдэhэн постнуудта, зам харилсаануудта сохилтонуудые хэжэ, горитой хохидол ушаруулаа.

АПО агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Бенче провинцида үнгэрhэн гурбан hарын турша соо патриодууд дайсанай 600 шахуу солдадые хүлhөөнь буулгаа.

ҺАЙНДЭРЫЕ УГТУУЛАН

СОФИ. (ТАСС). Өөрынгөө национальна hайндэрые — сүлөөрэлгын үдэр — сентябриин 9-ые эрхимээр угтахын тулада болгар арад бэлэдхэл хэжэ байнхай. Тогтоhон заншалай ёhоор үйлэдбэриин коллективүүд энэ hайндэрые ажалай амжалтануудаар тэмдэглэхэ гэжэ байнхай. Зургаадахи табан жэлэй нэгэдэхи жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ Ловеч городой промышленна предприятинуудай ажалшад жэлэй эхинhээ хойшо түсэбhөө гадуур 3,6 миллион левэй продукци үгэжэ, ехэ амжалта туйлаа. Ловеческо округой хүдөөгэй механизаторнууд таряа хадалгаяа дүүргээд, мүнөө гараа хахалжа ороо. Һайндэрэй хүндэлэлдэ зорюулан, тэдэнэр августын 30 хүрэтэр ерэхэ жэлэй тарилга хэхэ 29 мянган гектар паар хахалха гэhэн уялга абаа.

Мүн үйлэдбэриин бусадшье коллективүүдтэ ажалай ехэ дэбжэлтэ болоҗо байнхай.

МУДЖИБУР РАХМАН СҮҮДЛЭГДЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Арадай лиги гэжэ партиин түрүүлэгшэ Муджибур Рахман Пакистанай правительствын тусхай сэрэгэй сүүдээр сүүдлэгдэнэ. Энээн тухай Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент правительственна тушаал даагшадай мэдээсэлнүүдые урдаа барин Равалпиндиhаа мэдээсэнэ.

«Гүрэндэ харша ябуулга хээ, Зүүн Пакистанда дайн байлдаа hүжэрөөгөө» гэжэ Пакистанай эгээн лэ ниитын партиин ударидагша Муджибур Рахман гэмнэгдэнэ. Сүүд тон нюусаар болоҗо байнхай. Сүүдэй эхилhэн тухай правительственна мэдээсэл абтаагүй.

ДЕЛИ. Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Сваран Сингх ООН-ой Генеральна секретарь У Танда бэшэг эльгээгээ. Сүүдые болюулха, Муджибур Рахманай ами наhанай аюулгүй байлгые хангаха яаралтай хэмжээнүүдые абаха тухай энэ бэшэгынь уряална.

ЧИЛИИН ЭКОНОМИКО УЛАМ ТҮРГЭНӨӨР ХҮГЖЭНЭ

САНТЬЯГО. (ТАСС). Сальвадор ... тэгшын правительствын ...тохоо, Чилиин экономикын ниитын секторто ороhон ороной томо предприятинууд үйлэдбэреэ амжал...тайгаар хүгжөөжэл байhаар. Лота... гэжэ нүүрhэнэй шахта... — Консепсьон провинциин ... хэрэмэй горнягууд Чилиин ажалшадай түрүү зэргэдэ урмтэ ябана. Хахад жэлэй турша ... нүүрhэ малтан абалгые ...тэй процентээр нэмээжэ, ... хахад үлүүтэй мянган ... нүүрhэ үдэр бүхэндэ малтана. Хамагай түрүүндэ үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ хүдэлмэришэдэй өөhэдэйнь эдэбхитэйгээр хабаадаhанай ашаар энэ ехэ амжалта туйлагдаа.

Гүрэнэй хиналтада ороhон бусад предприятинуудай хүдэлмэри мүн лэ амжалтатайгаар табигдажа ороо. Энэ жэлэй апрельдэ гүрэнэй мэдэлдэ абтаhан Сантьягодахи «Фабрилана» гэжэ бүд нэхэлгын фабрика оёдолой предприятинуудта ба хүн зондо худалдахын тулада 98 тонно шахуу, нёдондо жэлэй тус hарада энгэй хүнүүдэй мэдэлдэ байhанайхидаа орходоо 2,5 дахин ехэ ноохон бүд үгэhэн байна.

МНР. Дархан хотын промышленна баазын хүдэлмэришэн Норан бултанай дунда хүндэтэй болонхой. Тэрээндэ эгээл орёо хүдэлмэри даалгагдадаг юм. Эндэ 20 жэл соо хүдэлхэ зуураа хүдэлмэришэнэй хэдэн мэргэжэл шудалаа. Ажалдаа ойлгогдоогүй юумэнэй ушархада Норан совет нүхэр Борис Полушкинда хандадаг заншалтай. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Норан Б. Полушкин хоёр.
ТАСС-ай фотохронико.

500 делегаци буруушаалга мэдүүлнэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Ажалшадай 500 шахуу делегаци августын 11-дэ Франциин транспортын министерствэдэ орожо, буруушаалга хэhэн бэшэгүүдые дамжуулан үгөө. Тэдэ бэшэгүүд доро 200.000 гаран ажалшан гараа табиhан байна. Парижай метрогоор, город шадарай замуудай поезднуудаар ябалгын үные августын 20-hoo эхилэн дээшэлүүлхэ гэжэ правительствын гаргаhан шиидхэбэриие Франциин ажалшад эрид шууд буруушаана гээд «Юманите» газетэ тэмдэглэнэ. ВКТ-гэй, ФДКТ-гэй Парижай федерацинуудай, Франциин Коммунис партиин, Франциин социалис партиин мэдүүлгэнүүдэй текстнүүдые газетэ тунхаглаа. Сэн дээшэлүүлхэ политикые ажалшад эрид шууд буруушаана гээд мэдүүлгэнүүд соо тэмдэглэгдэнэ, мүн сэн дээшэлүүлгэдэ эсэргүүгээр бүри эдэбхитэйгээр тэмсэхые ажалшад уряалагдана.

ТОЛИ

Гунга ЧИМИТОВ

БЭЕ МУУТА

ШОГ РАССКАЗ

Хоёр тээhээ «хадаа hэн болбол», «зүб гү?» гэhэн ториисотой хара мянган үгын ороohоор шэдүүлжэ, хахад часhаа дээшэ hууха гээшэ амар юумэн бэшэ. «Тэсэхэл ёhотой болобо ха юм даа» гэжэ Бата Дашиевич бэеэ зоригжуулна.

— Үгы, бидэ ойлгонолди даа, —гэжэ тэрэ нэгэ забhар олон дуугараадхина.

— Нүхэр Жамьянов, хүлисэгты. Мүнөөдэрэй байдалаар, хадаа hэн болбол, танние, энэ хэрэгэй гүнзэгы гүн удхые, хадаа hэн болбол, ойлгоо гэжэ би hананагүйб,—гэжэ Сажиновынь шэгээ хубилгаба.

«Шалхагарни бүри намая зөөлэшэлхөөр забдаба гү даа, — гэжэ түрүүлэгшэ зосоогоо бодобо.— Тээсгэнэй эндэ ябахадань, нэгэ бага шангашаг байха ёhотой байгаа...»

— Та, томохон ажахын жолоошон гээшэт, зүб гү? Колхозой ажал хэрэгэй түлөө эгээл ехэ харюусалгатай хүн шуут, теэд энэ шухала хэмжээ ябуулгые, зүб гү, ойлгохогүй гээшэмнай, бодото зэмэтэ ябадал болоно...—гэжэ нүгөөдэхинь баhа миин hуухагүй гэжэ номноно.

«Дөө даа, энэ управлениинхимни гаарашабал. Энээнэйхиш барат юм бэзэ. Зүгөөр маряатамни hалахаар бэшэл... Жаалдаг, яахамниб, шангаралдаад юу оложо эдихэбши. Хэрэггүй газарта хэлэ татаhанай үлүү. Ехэхэн хэрэгэй түлөө ябаhан хүн гээшэб гэжэ арhа яhанhаа гарахаа hанаха юм бэзэ...»

— ...Бүхы арга боломжоёо хамталаад, зүб гү...—гэhэн Дараевай нариихан абяан шэхэндэнь ханхинана.

— «Энэ яярш нүгөөдынгөө хажууда hүрхэйтэшэбэ ха юм. Албан хэрэгээ hайнаар дүүргэжэ байhан хүн болохо гээ гээшэ юм ааб даа... Байза, Тубаамни юу хэшэбэ гээшэб?»

Имэрхүү юумэн болохонь гэжэ тухайлhан Бата Дашиевич хүнние мал ажалайнгаа эрхилэгшэдэ эльгээгээ hэн. «Энэ сагтаа бушуу түргэн конторо ерэг. Ноёд ерээд байна», — гэжэл хэлэхэ даалгабаритай Бадгар яаралтай гаража ошоо hэн.

Мүнөө Сажиновай бүдүүн хоолой дүнгинэнэ.

— ...Хадаа hэн болбол, эдеэ хоолой зүйлөөр хангаха гэhэн арюун hайхан гол үүргэеэ, хадаа hэн болбол, бэелүүлхые бодохогүйдөө энэмнай юун боложо байна гээшэб! Манай дээдэ зургаанай. хадаа hэн болбол...

«Дээдэ зургаанай хадааhан» гэжэ байжа дуугархадаа, энэш баhал мохоо хүн байна даа... Байза, тэрэ Тубаамни, Тубаамни одоол хэрэгтэй сагтаа үгы байба бшуу даа... Харин мүнөө тэндэ хашалгүй юумэ хэн юун гээшэб, ямар шарайтайб, үндэр набтарынь ямар бэ, ямар машинаар ерээб гэжэ Бадгарhаа hуража байна ёhотой даа».

— Михаил Михайлович, ажалшан арадые эдеэ хоолой зүйлөөр хангаха уялга үүргэеэ бидэ хуу мэдэнэбди, хуу мэдэнэбди, — гэжэ түрүүлэгшэ дуугарба. Тубаан Доржиевайнгаа ерэтэр тэмсэжэ үзэхэ гэжэ тэрэ шиидээ.

— Мэдэhэн юумэтнай, хадаа hэн болбол, энэ гээшэ гү? Дүрбэдэхи кварталда, хадаа hэн болбол, оройдоо нэгэш килограмм тушаагаагүй байналта. Харин үдэр хоногууд, хадаа hэн болбол, үнгэржэл байна ха юм.

— Нээрээ, Бата Дашиевич, түрүүшын үдэрhөө абаад, эршээ шангадхаа hаа, зүб гү...

« Эй даа, яндан тоймог, юу хэлэжэ байhанаа мэдэнэ гээшэ гүш? Юунэй эршэ гээшэб! Имэл даа, малай ойро ошожош үзөөгүй аад, «эршэ», «арга боломжо», «үүргэ» гэлдэхэ... Эк-кэ даа!»

Түрүүлэгшын толгой бүри ехээр тонгойбо.

Нүгөөдэ хоёрынь «номнол hургаалнай аша туhа хэжэ байна, Жамьянов одоол өөрынгөө зэмые ойлгоо» гэhэн сэгнэлтэ үгөөд, дахин эршэ зориг орон, ехэ удхатайгаар «Хадаа hэн болбол», «Зүб гү?» гэhэн үгэнүүдые хүбшэлжэ ерээд, түрүүлэгшын шэхэ руу харбаха гэжэ, сээжэ дүүрэн агаар амилаад байтарнь, үүдэн нээгдэжэ:

— Болохо гү, — гэhэн, халта гоншон татаhан абяан hулахханаар дуулдаба.

«Тубаамнишье ерэбэ,—гэжэ Бата Дашиевич хоолойгоорнь таняад: — Зай, хөөрэлдэг, яаба хээбэшье мал дээрэ хүдэлдэг, мяханда тушаагдаха мал харадаг хүн ха юм» гэжэ бодоод, толгойгоо үргэнгүй, дүхэгэр зандаа hууба.

— Орогты! — гэжэ хоёр түлөөлэгшэд нарин бүдүүн абяа ехэ зохидоор тааруулан дуугаржа, үүдэндэ байгша хүн оробо.

Яаралгүй ябажа, кабинедэй тэгэн дунда хүрөөд, аалиханаар малгайгаа абаба. Наhанhаа урид бууралтажа ябаhан толгойтой, загзагар шамбай, үндэр сэхэ бэетэй хүн. Имэ барбагар хүдэhэн дэгэлтэй бэшэ, харин спортивна хубсаhа үмдэнхэй hаань, үhэнэйнь имэ утаар табинхай бэшэ, харин богонёор, «заряагай» маягаар зулай дээрээ халта үлөөлгэн тайруулжархиhан байгаа hаань, энэ хүнние лаб лэ үнихэнэй ринг дээрэ шууяжа ябаhан боксёр гү, али дүхэригэй эзэн абарга бүхэ байна гэжэ hанахаар бэлэй.

— Мэндэ! — гэжэ ороошо хүн мүнөөхил бага гоншоhон янзаараа аргааханаар мэндэшэлбэ.

— Аа, Тубаан Доржиевич! Мэндэ, мэндэ!— гэжэ Дараев нютагай юрын зониие таниха байhанаа нүгөөдэхидөө харуулха гэжэ зорюута шангаар шарьяба. — Танилсагты, зүб гү? Михаил Михайлович, энэмнай колхозой мал ажахые даагша Тубаан Доржиевич Доржиев гээшэ!..

— Зай, зай, — гэжэ Сажинов хайша хэрэгээр гүбэд гэбэ. — Намда нэгэ асуудал байна. — Тэрэ бэеhээ доошо тушаал хэргэмтэй хүнүүдээр хөөрэлдэхэ тусхай аялгаяа олон, хоолойгоо шангадхаад орхибо.

Колхозой мал ажалые даагша управлениин түлөөлэгшэ Дараевай дурадхаhан hуурида түбшэн аалияар ошожо hуугаад, түрүүлэгшэ тээшээ хараад абаба. Бата Дашиевич мүнөөхил янзаараа толгойгоо гунхуулаад хүдэлэнгүй hууна. Стол дээрэ табиhан гарайнгаа хурга шэмээгүйгөөр хүдэлгөөгүй hаань, хүнүүд унтажа hууна гэжэ hанахадаа болохо hэн. Сонхо тээшэ нюргаараа хараад hууhан туладань нюурынь hүүдэртээд, нюдөө аняадш, хараадш hууhаниинь балай харагданагүй.

— Мяха тушааха түсэбөө, хадаа hэн болбол, хэзээ дүүргэхэ зомта. Аа? Хадаа hэн болбол, харюусагты! — энэ номгон зантай хүниие бага шангалаад орхихо гэжэ шалхагар Сажинов hанаа бэлэй.

«Тубаамни яахань ааб?» — гэжэ Бата Дашиевич hонирхон хүлеэнэ. Малай дарга абяагүй hуужа hууна. Бэеэ хүдэлгэнэгүй, зүгөөр хүзүүниинь ута болоод үлышэбэ.

— Энэм дүлиишэг юм аа гү?»— гэжэ бодобо ха, министерствын түлөөлэгшэ хоолойгоо шангадхан, «хадааhан» гэжэ байжа асуудалаа дабтаба. Дабтаhанайнь hүүлээр нэгэ хэды дуугай байд гээд, Тубаан Доржиевич бэеэ оройдоош хүдэлгэнгүй, мрамор шулуун хүшөө мэтэ hууhан хэбээрээ:

— Ойлгосотой, — гэжэл миил юрэ хайша хэрэгээр дуугарба.

Түлөөлэгшэнэр асуудалда харюусахань гэжэ хүлеэнэд, теэд Тубаан абяагүйл hууна. Хүзүүгээшье татажа абанагүй.

— Хадаа hэн болбол, юун ойлгосотойб? Ойлгожо байжа, теэд мүнөө болотор юундэ, хадаа hэн болбол, кварталайнгаа түсэбтэ гэжэ нэгэшье грамм мяха, хадаа hэн болбол, тушаагаагүйбта? — гэжэ эхилhэн аад, абяагаа улам шанга болгожо байжа, гараараа зангажа байжа, тугаар түрүүлэгшэдэ хэлээшээ үшөө эрид үгэнүүдээр, үшөөл бадарганаар дабтасагаан, арбаад гаран минута соо Сажинов hургаба.

hүүлдэнь малай дарга гансал хүзүүгээ агшаажа:

— Та, хүдөө ажахын дээдэ түб газарhаа хэды хоногто командировкодо ерээбта? — гэжэ оройдоо түбшэн янзаар аргаахан, даргын дуугарhанда орходоо арбахори дахин hулаар асууба.

— Юу? — гээд, министерствын шалхагар ноён асуулгаhандаа гэнтэ гайхан, дуугай болоhон аад: — Табан хоногоор, — гэжэ номгорон дуугарба.

— Манай эндэ хэды хонохобта?

Асуудалдань харюусаха гээшэ гү? Ямар удхатайгаар асуубаб? Иигэжэ лаб бодожо үрдингүй:

— Юун хонохо? Бүхы ажахынуудаар ябаха ёhотойб. Эндэтнай бүри хонохошье аргагүйб,—гэжэ, хоноо hаа ехэхэн туhа хүргэхэ бэлэйб, харин hамбаагүй хадаа яахабиб, аргагүй хүлисэгты гэhэн маягтайгаар бүри hүрхэй hайн болон дуугарба.

— Бүхы командировкоёо манай эндэ үнгэргэгты. Табан хоног манай үхэр харагты, адуулагты, эдеэлүүлэгты. Тиихэдээ манда туhа хэхэ байнат. Тэрэгүйдэ, ерээд, дуугараад, хараагаад гэхэ юм гү, «хадааhан» гэсэгээгээд ябашахадатнай, оройдоо хэндэшье бариишагүй, мандашье, тандашье...

Михаил Михайловичай аман өөрөө ангайгдажа, нэгэ алтан шүдэн харагдаад, тэрэ зандаа байшаба. Нюурынь улайгаад, hүүлдэнь хүхэ сагаан болоhон аад, удаань улаа эреэн болобо. Уралынь шэшэргэнээд, нюдэниинь татаганажа уhатаад орхибо. Үргэнэйнгөө шүрбэhэлиг мяхые арайхан гэжэ хүдэлгэбэ хэбэртэй, ехэхэн хүсэлhэнэйнгөө hүүлдэ:

— Ха-ха-даа hэн болбол! Энэ юун гэбэ гээшэбта? Энэ дайралта хэхытнай, хадаа hэн болбол...

Сажиновайнгаа ядалсажа байхада, Дараев баhал сошожо улайгаад, түрүүлэгшэ, нүхэр, Тубаан гурбые ээлжэлүүлэн хаража, зангада ороhон хулгана мэтэ бэлтэгэнэжэ байба. Аятай юумэн болохогүй гэжэ бодоhон Бата Дашиевич hуури дээрээ хүдэлжэ, нираглаад абаба. Мүнөө толгойгоо хажуу тээшэнь залажа, сонхоор газаашаа нэгэ юумэ хаража байhан маяг үзүүлбэ.

— ...бүдүүлиг аашынгаа түлөө эгээл шэрүүнээр харюусахат!

— Гарагты эндэhээ! — гэжэ тугаарайнгаа гоншон татаhан урихан абяанhаа юушье үлөөнгүй, үхэр бүрээгээр үлеэhэндэл, хүнхинэмэ шангаар Тубаан бадашажархиба.

Сажинов стул дээрээ обхогод гэшэбэ. Ойрохон зуура нюдөө аняад байhан аад, дахин хаража, толгойгоо hэжэрэн байжа, нюдөө сабшагануулба. Дараев hүхэ далайгаад сохихоёо байhан хүнhөө далтирhандал, толгойгоо шахылгаад, гэдэргээ стулай түшэлгэдэ няалдашаба. Түрүүлэгшэ даб гэн, хүл дээрээ бодобо.

— Тубаан! Яажа байнаш! — Бата Дашиевич нээрэhээ айжа абаба.

— Хүлеэгты, би нэгэ юумэ хэлэхэм. Хүниие бү баhаг! — гээд, малай дарга түлөөлэгшэдтэ хандажа, хоолойгоо шангахан болгобо. — Дуулана гүт, хүниие бү баhагты гэхые! Таанад маниие юун, мал адагуусан гэжэ hанаа гүт? Бидэ партиин зорилгые, арадай эрилтые мэдэхэгүй, далайн олтирогhоо олдоhон зэрлиг амитад аалди! Юу хэжэ байhанаа, юу хэхэ ёhотой байhанаа бидэнние өөhэдөө мэдэнэгүй гэжэ hанаа гүт? Хэзээ, хэды шэнээн мал тушаахаяа мэдэнэ, ойлгонобди. Яахадаа таанад мяхаа тушаагты, түсэбөө дүүргэгты, юундэ тушаанагүйбта, — гэжэ байжа нэгэ үрдиhэ соо хэндэш хэрэггүй хооhон үгэ хэлэжэ байжа, хоолойгоо шангадхажа байжа, маниие боhохо борохо, галхааха мохоохо болоообта! Маниие юуд гэжэ hанаабта? Бидэ өөhэдынгөө хэрэгые өөhэдөө мэдэхэ зомди, хэзээ юугээ хээ hаамнай дээрэб гэжэ ойлгонобди. Графигтайбди, ажалтайбди. Ажал, графигнай оронойтмай ниитэ ехэхэн хэрэгтэй тааралданхай. Бидэ таанадта туулгажа, түлхюулжэ байха шатарай бодонууд бэшэбди. Таанад иигэжэ аяар хахад час соо, бүхэли час хооhон үгэ хэлэхэдээ, юумэ бүтээгээбди гэжэ hанаа гүт? Үгы, таанад манда hаалта хээт, хайран сагыемнай hамшаагаат. Графигыемнай эбдээт. Имэ зоной командирочныешье тэмдэглэлэнэй хэрэггүй! — гээд, Тубаан Доржиевич ябууд малгайгаа үмдөөд, гэдэргээш харангүй, түбшэнөөр алхалан гаража ябашаба.

Сажинов нэрэ hурагүй хүлhөө аршажа оробо. Аминиинь игсуутана. Мэшээгтэй оророhо үргэжэ, тээрмын дээдэ дабхарта гаргаhан хүн шэнги амидана. Дараев аймшагтай үльгэр шагнаад, ямар бэ даа муухай харшанhаа гэйhан ухибүүн шэнги хултаганан, хороhон зандаа стулай түшэлгэ шахытараа түшөөд, хүдэлэнгүй hууна.

— Үуф! Энэмнай хэн юун гээшэб? — гэжэ аюулта уhанда шэнгэн алдажа байтараа, мухар талаангаар эрьедэ гараад, «амиды гээшэ гүб» гэжэ этигэжэ ядажа байжа, өөрөө өөрhөө hуража байhан хүндэл, Михаил Михайлович номгоршонхой, оршолон дэлхэйн бүхы аашатай эбсэшэнхэй юумэ дуугарба.

Бата Дашиевич имэ юумэ болохо гэжэ оройдоо ухаан заяандааш оруулаагүй: «Зай, зай, зүб лэ даа, мяха тушаахабди, ойлгосотой, мэдэнэбди, хуу hаяар бүтээхэбди!» гээд лэ үнгэргэхэ юм бэзэ (иигээд лэ үнгэргэгдэhэн лэ юм гүбэ) гэжэ hанаhаниинь, тэрэнь ташха ондоо юумэн боложо, яhаа ябтайжа hалаба. Энэ аягүй ушарые ябашье сагааруулха ёhотой ха юм.

— Михаил Михайлович, энэмнай үбшэн хүн юм, зүрхэ муутай, дайнhаа хойшо имэ юм. Яhала залуу аад, үhэниинь буурал ха юм. Бэе муутай гээшэ бэрхэ, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Бата Дашиевич Жамьянов hаhан соогоо эгээ түрүүшынхеэ худалаар хэлэбэ.

Алексей БАДАЕВ

УЯНГАТА ШҮЛЭГҮҮД

* * *

Тугаар hаяхан бидэнэр
Дугаа татаhан hолонго
Угаа ехээр hайхашаан,
Зугаа хэжэ байгаабди.
Зугаа болоhон hолонгоhоо
Газар дээрэ магтуулмаар
Гайхамшаг гоё үзэгдэл
Байхагүй гэжэ hанаабди.
Алтатай жэшэhэн hолонгоо
Халтад гэхэдээ мартанхай,
Сэсэгэй арюун дэльбэдэ
Сэдьхэл зүрхөө зорюулаабди.
Удангүй тэрээндэ урбаха аад,
Урдань үбдэглэжэ hуугаабди.
Аяар дээрэhээ тиихэдэ
Анилзан мүшэд даллаал...
Газар дэлхэй баян даа!
Гайхаха юумээр олон даа!
Заримдаа ямар бодосуудта
Зальбархаа мэдэхэгүйш:
Таршаа хорхойн болбосорол
Таатай шамда байха гү?
Мүнхэ амидаралай дээжэ
Мүнгэн хасуури гэхэ гүш?
Хүрьhэтэ газарай hайханда
Хүн баясаха зэргэтэй.
Хара сагаание илгажа,
Хаража үзэхэ үүргэтэй.
Баясажа иигээд ябахадаа,
Баранине гайхан харахадаа,
Арюун hайханай хажуугаар
Аюул тодхор мэдэрнэбди.
Гал, түймэр, үхэл, дайн
Газарай хог гээд мэдэнэбди.
Одээн тухай мартангүй,
Мэдээд, мэдэрээд барандаа,
Нарата hайханайнгаа түлөө
Наhандаа эрид тэмсэнэбди.

* * *

Урин зулгы Роза сэсэг
Урдаhаам дохин байба.
Арюухан духинигаар
Анхилаад,
Халта толгойм манаран,
Харанхалжа унахаяа айбаб.
Сэлмэг тэнгэриин
Сэнхир үнгэ,
Нойтон нугын
Ногоон үер,
Энхэ дуранай
Мүнхэ дүлэн
Сэсэгэй илдам харасада
Сэсэглэжэ байба.
Баяр жаргалда абтанхай,
Байха бүрээ hайхашаан,
Хамагhаа гоёхон Розотой
Харасаараа зугаалан
Налайбаб.
«Дура сэдьхэл буляама
Урин зулгы байналши» гээд,
Тэсэжэ мүнөө ядаhандаа,
Тэрээндэ мүнөө хэлэhэмни,
Мэдэрэл дурым таалhандал,
Мэдээ ухаагаа алдажа,
(эндүүржэ болооб,
хүлисөөрэйт!)
Налгай номгон Роза сэсэг
Нам тээшэ үндэгэд гээд,
Булай ехээр эшэhэндэл,
Улайхадажа тонгойшоол.
Этигэхээр бэшэ
Имэ ушар
Эндэ нэгэтэ болоо юм.
Угаа ехээр магтуулhан
Урин сэсэгүүд заримдаа
Амидырдаг ха юм гэжэ
Аргагүйгөөр гайхабаб.

* * *

Алтарhан үнгэтэй далайн дунда
Аажамхан арал ногоорон байнал.
Ногоон модод,
Ногоон набша намаа
Ногоон гарнуудаа hарбайнал.
Ногоон хаабаритай сонхотой
Ногооноор шэрдэhэн гэр соо
Ногоон hахалтай үбгэжөөл
Ногоон нюдэтэй басагантаяа
Амгалан мэндэ
Ажаhууна.
Ногоон энэ байгаали соо
Ногоон hахалтай үбгэжөөл
Ногоон овощ ургуулна.
Ногоон попугай шубууе
Ногоон нюдэтэй басаганиинь
Ногоон шэрээр зурана.
Ногоон хандагай, бугануудтай
Ногоон нэлэнхы тайгые
Ногоон hахалтай үбгэжөөл
Зүүдэлдэг болоол hаянай.
Алтарhан далайн дунда
Аралхан-онгосын тамархань
Харин басаганайнь зүүдэндэ
Харагдадаг болоол hаянай.
Алтарhан үhэтэй хүбүүн
Алтарhан далайн дундахи
Аралхан онгосые жолоодон
Ногоон нюдэтэй басаганда
Холоhоо даллан энеэнэл...

* * *

Залуу сэбэр басаган,
Зальхай зайран хүйхэр,
Забда сүлөөгүй дарга—
Зүрхэнүүдтэйл баран.
Адхын шэнээхэн аад,
Ада абаашатайхан зүрхэ...
Байнгүйгөөр сохилходо...
Байдаг бэшэ аал?!
Нэлэнхы сээжэеэ дэрл...
hажашаhан зүрхэндэ
Нэгэтэ ерэдэг юм лэ
hаруул өөрынь Хабар.
Дулаахан хабарай бэлэг—
Дура инаглалай hэбшээн...
Дууралhан зүрхэд hэргээ...
Дали ургадагынь гайхалт...
Голой мүльhэн
Толи дээрэ
Огторгойн мүшэд үбэлдөө
Ониб-аниб гэлдэдэг hаа,
Хабарай нэгэ үдэшэ
Хун шубуудтал, юрэдөө,
Голой нюрууhаа дэгдэжэ,
Холын оронуудта зорихоо
Бэлэн байдаг бэшэ аал?!

* * *

Хүхюун тоомгүйхэн
Хүршымни хүбүүн мэтэ,
Шэнэ бэшэ гэрнай
Шэхэсээгээ хүртэ шааг...
Ханадань харагдааша
Харлаhан зурлаануудай
хоор...
Бага наhанайм
Баатарлиг үе багташоо.
Эрьехэ зуурам иигээд лэ
Эдир наhам ябашоо.
Энээние баталhандал,
Энеэбхилнэл сонхын саа...
«басагадай дайс...
Борбилоогой уурхай эбд...
Нюсэгэн хүлтэй
Нэгэ жаа хүбүүхэн
Хэлээ намда харуулаад,
Хэлэhэн шэнгил иигэжэ:
«Хүсэхэ гүш намайе?»
Хүсэхээ болёолби,
Хүбүүн бага наhамни!
Эдлэхэ наhамни—
Энээхэн богони зурлаа.
Түрэhэн жэлни
Тэрэнэй урдань бэшээтэй...
Ерээдүй сагай
Нүгөөдэ тоое бэшэтэр,
Жаргалай түлөө
Жэлнүүдээ гаргашалан,
Оронойнгоо
Олон харгынуудаар
Омогтой гэшхэлжэ ябана...

Республикын уран зураашад ... хэд А. А. Окладников, Е. И. ...волина, СССР-эй уран зураашад... бүлгэмэй правлениин гэшүү... БурАССР-эй искусствануудай ... бьяата ажал ябуулагша А. Н. С...харогская гэгшэд мэнэ hаяхан Хяагтын аймаг ошожо ерэбэ. Тэд... нэр хүдөөгэй ажалшадтай уулз...жа хөөрэлдэhэн, уран зур...гуудые хэжэ абаhан, эд... байгша оной ноябрь hарада Мос...вада болохо выставкэдэ хэр...лэгдэхэ юм.

— Бидэнэр Пограничнэ со...хоз, «Дружба» колхоз ошоход... угаа hониин хүнүүдые уражажа а...hан байнабди. Үнэхөөрөө удха ... гэлдэр уран хурса зохёол бүт...хын тула ажабайдалтай нягта... харилсалгын шухала байhа... дахинаа баясан мэдэрбэбди, — гэжэ БурАССР-эй арадай ур... зураааша А. А. Окладников о...горхон хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уран зураа... А. Н. Сахаровскаягай блокнод... —Хяагтын аймагай Погранич... совхозой нооhо эрхимээр хайч...лагша Дулма Цыбикова.

ТААГТЫ

1. Эшэгэнэй эбэр
   Иишэ тиишээ.
2. hайхан хонин
   hарагар эбэртэй.
3. Ой соо
   Олон бөө бөөлөө.
4. Хиидэ хэрмэн хоноо.
5. Булаг доро
   буха хүзүүн.
6. Түдэбэй айлшан ерээ,
   Яhагүй хони алаа.
7. Галдаш хаяхада дүрэбэгүйб,
   Газарташ хэхэдэ
   үмхирбэгүйб,
   Уhандаш хэхэдэ
   шэнгэбэгүйб.
8. Эжын хубсаhа
   эбхэжэ ядабаб,
   Баабайн мүнгэ
   тооложо ядабаб.
9. Ехэ гэр соо
   бага гэр,
   Бага гэр соо
   балшар басаган.
10. Урдаhаамни арбан гурбан
    Азаргаар адуун ерэбэ.
    Хоёрынь hубай,
    арбаниинь боод,
    Арбан гурбадахинь
    азаргань.
11. Гэртэhээ хэды алха
    алхалан ерэбэт?
12. Ойн модоной
    хэды гэшүүhэ хухалаабта?

Федор Манжихановай суглуулбариhаа.
Боохоной аймаг.

ПРАВДА БУРЯТИ...

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Ү... бэриин арга боломжонууд» ... уншагшын түрүү бэшэг. КПС... Тувын обкомдо, Тувын А... эй Верховно Соведэй Прези...дэ, республикын Министрн... Соведтэ эльгээhэн амарш... бэшэг. «Хэжэнгын кукуру...жэ А. Рыжковой статья.

Хоёрдохи хуудаhанда: «... лай шэнэ илалта тээшэ» ... И. Медведевэй статья. М. С... менный корреспонденци. Бур... АССР-эй колхозуудай совет ... гурим.

Гурбадахи хуудаhанда: «М... дэр—физкультурнигуудай ... гэhэн гаршаг доро материал...

Дүрбэдэхи хуудаhанда: с... тын үдэрэй тусхай хууда... материалнууд.

Цыден-Жап ЖИМБИЕВ

ЁЛКО ХАСУУРИИН ЁОХОР

(ДУУН)

ДАБТАЛГА:
Ёлко модон хасуури
Ёлгоо-ялгаа галнуудтай,
Ёлко модон хасуури
Ёhоор гоё багуудтай,
Ёлко модон хасууриин
Ёохор наадан хүхюутэй,
Ёохой, ёохой, ёохой даа,
Ёохор наадан шамайе.
Хонин төөлэй түрүүлээд,
Хорёо соомнай орог лэ,
Хүхюу зугаа угтажа,
Хэдэ дахин майлаг лэ.
ДАБТАЛГА.
Хүхэ эрэ тахяамнай
Хоёр даляа дэбиг лэ,
Хонгёо дуугаар хуугайлан,
Хоолойн шалаа гаргаг лэ.
ДАБТАЛГА.
Үргэн талын үнэгэн
Ута hүүлээ үргэг лэ,
Үнэгэн мэхээ орхижо,
Үнэн сэхээр хүсэг лэ.
ДАБТАЛГА.
Шара маахай-баахалдай
Шаахир-маахир алхаг лэ,
Шүдэ амаа арзайлган,
Шанга гэгшээр хаахираг лэ.
ДАБТАЛГА.
Аяар холын hармагшан
Айлшан болон наадаг лэ,
Амитан зониие hажаалдан,
Абяа гаран аашалаг лэ.
ДАБТАЛГА.
Одхон манай космонавт
Одод тээшэ шэртэг лэ,
Оюун сээжын оёорhоо
Уран шүлэг уншаг лэ.
ДАБТАЛГА.
Саhан-Хүүхэн дангина
Сагаан хашарhаа сасаг лэ,
Сарюун залай ханхинаса
hайхан дуугаа татаг лэ.
ДАБТАЛГА.
Мүнхэ баабай үбгэжөөл
Мүнгэн hахалаа эльбэг лэ,
Манда наhа нэмээжэ,
Нангин юрөөл айлдаг лэ!
ДАБТАЛГА:
Ёлко модон хасуури
Ёлгоо-ялгаа галнуудтай,
Ёлко модон хасуури
Ёhоор гоё багуудтай,
Ёлко модон хасууриин
Ёохор наадан хүхюутэй,
Ёохой, ёохой, ёохой даа,
Ёохор дүүхэй шамайе!

Гайхалтай

Үнэр баяниинь гайхалтай
Үргэн тоонто нютагаймни.
Урихан шарайнь гайхалтай
Үелэн наадаhан нүхэдэймни.
Үнэтэ hургаал гайхалтай
Үбгэн буурал абымни.
Үгөөр сэсэниинь гайхалтай
Уужам Буряад ороноймни.
hаруул үнгэнь гайхалтай
hаяхан мандаhан наранай.
Нангин орёонь гайхалтай
Наhан соохи ябадалай.

Д. ЖАНЧИКОВ.

ШОГ

Тетрадиин гомдол

Би Алас-Дурна зүгэй саарhанай фабрикада түрөөб. Тэндэ намайе хүхэ саарhан дахаар хубсалуулаад, олондо мэдээжэ ТЕТРАДЬ гэжэ нэрэ үгөө hэн. Тиин бэшэ олон нүхэдтэймни хамта танай Забайкали эльгээhэн юм. Маниие Шэтэдэ буулгаад, Ага ябуулба гээшэ. Ага ерэхэдэмнай: «Нарhата нютаг орогты, танил нүхэдтнай захаhаа олдохо»,—гээ бэлэй. Нарhата ерэжэ, магазинда буубабди, наймаашан Дамбаин маниие нарин зохидоор ябталан табяад, наймаалжа эхилбэ.

Нюhаяа татаhан, нойтон хамартай, тооhон соогуур хүльбэржэ үнгэ зүhээ алдаhан үмдэ самсатай хүбүүн хоёр мүнгэ гаргажа, намайе худалдан абаад, хахаржа ябаhан хорхигор хара сүүмхэ руугаа хэжэрхёо hэн.

Үдэшэлэн мэдэхэдэмни, минии эзэн болгшо хүбүүн Жотой гэжэ нэрэтэй байба. Эжынь: «Жотой, зомгооhо оруула гээ бэшэ hэн гүб?»—гэжэ байжа гэмэрбэ.

Эзэн Жотоймни үдэшэлэн намая сүүмхэhээ гаргаhан бэеэрээ, даха дээрэмни hаланшагаар, hарюу мурюугаар бэшэhэн гаршаг табижархиба. Арай гэжэ эхин түрүүн hэхэхэдээ, түрүүшымни хуудаhанай доодо шэгшэгые бэхэтэй гараараа бариhаниинь, гарайнь хээ халдашаба хэбэртэй. Тииhэн бэеэрээ, хам-хум гэн, хара сүүмхэ руугаа хэдэн хуушан тетрадьнуудай дунда хэжэрхибэ. Үзэмжэгүй болотороо үнгэгдэшэhэн, өөхэ тоhоной, хирэ борын үнэр танар болошоhон хэдэн тетрадьнуудай хоорондо ойгоо гутан охижо, бөөлжэжэ хонохо баатай болоо hэмби.

Үглөөдэрынь урогтоо ошобо гээшэбди. Түрүүшын урогто ород хэлэн байгаа ха. Намая гаргаад, эзэмни hархагар юумэн hууна. «Антонина Петровна ерэбэ, ерэбэ»,—гэлдээд, хүүгэд абяагүй болон hуунад. Ород хэлэнэй багша Антонина Петровнань огсом алхамаар алхалаад орожо ерэбэ. Гэрэй даабари шалгалган болоожо, багша: «Марханов!»—гээд дуудаба. Дуудахадань, минии эзэн Жотой бодожо ерэбэ. Теэд эзэмни даабарияа дүүргээгүй байгаа ха, толгойгоо hабардан hабардан доошоо хараад, нюhаа татан байшоо hэн. Тиихэдээ битнай Марханов Жотойн ород хэлэнэй тетрадь боложо шиидээ ха юмбиб даа.

Урогшье үргэлжэлжэ, hара, үдэр, урогой темэ бэшэлгэн болобо. Упражнени дүүргэжэ байхадаа, Жотой түрүүшымни нюур дээрэ бэхэ дуhаажархёод, иишэ тиишээ тараhан толбо бии болгожорхибо.

Түрүүшын үдэрhөө эхилэн нуутайжа, өөхэ тоhоной, хирэ борын үнэр танарта дарагдажа, углуу шэгшэгүүдни нугалагдажа эхилээ hэн. Нэгэ үдэшэ хойто дахымни дотор талада нохой дүрсэтэй амитан зурагдашоо бэлэй. Амаралтын үдэр эзэн Жотоймни нэгэ нүхэртөө бэшэг бэшэхэ гэжэ шиидээ юм гү, hүүлшымни хуудаhа шуу татан абаад, бэшэг эреэлбэ хэбэртэй. Хожомынь, ород хэлэнэй шалгалтын хүдэлмэриин болоходо, шалгалтын хүдэлмэриин муудаhан тетрадь мартагдаhан байба ха, баhал миниингээ дундахи хоёр хуудаhа хобхо татан абаад, шалгалтынгаа хүдэлмэри дүүргээ hэн.

Хэдэн дахин шалгалтада ороходоо, бүтэн үлэhэн хуудаhанууд дээгүүрни улаа нилээ алдуунууд тэмдэглэгдэжэ, хоёр «3», дүрбэн «2» сэгнэлтэнүүдтэй болоод, үшөө хахад хуудаhан бэшэгдэнгүй үлэhэн, хахинадаг хабхагтай тумбочкын оёорто хаяатай хэбтэнэб. Хэзээ нэгэтэ макулатурада тушаагдажа шэнэ бэе олоод, нарин нягта эзэнэй гарта орохо гээшэбиб гэжэ үдэрэй hанаан, hүниин зүүдэн боложо байналби...

Б. НАМСАРАЙН.

ЭНХИР ЭКРАН

МОСКВА ХАРУУЛНА: 13.00—орон доторхи hонин. 13.05—үхибүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 13.30—hурагшадта зорюулагдаhан дамжуулга. 15.00 — «Бэдэрэлгэ» гэhэн дамжуулга. 15.50—лауреадууд тухай дамжуулга. 16.35—кинопанорама. 18.05—орон доторхи hонин. 18.20—«Сага о Форсайтах» гэhэн уран hайханай фильмын үргэлжэлэл. 19.15—«Циркын галнууд» гэhэн дамжуу... УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 20... —«Түрэл орон доторнай» г... дамжуулга. 20.30—«Факел» г... hэн залуушуулда зорюулагд... дамжуулга. МОСКВА ХАРУУ... 21.30—телефильм. 22.00—Х... гэн атлетикээр Европын ... hуури эзэлхын түлөө зх... мүрысөөн дамжуулагдаха. 01... —«уран зохёол» гэhэн дам... га. 02.00—«Время» гэhэн h... лэй hониной программа.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-5..., приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-3..., 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Н-01519. Заказ № 1...